॥ श्री गणेशाय नमः ॥

श्री वासुदेव बोधामृत

(काव्यपोथी)

श्री वासुदेव भक्त
प्रा. डॉ. मा. चिं. दीक्षित
एम. ए., एम. कॉम., पीएच्. डी.

श्री वासुदेव बोधामृत
(१८ अध्यायी पारायणपोथी)

*

प्रकाशक
वासुदेव योगाश्रम, मुंगेली
मध्यप्रदेश

*

© सर्व हक्क सुरक्षित

*

आवृत्ती पहिली : २३ जुलै २०००

*

अक्षरजुळणी
यशश्री एंटरप्राइजेस
२४ ईशदान सोसायटी, पौड रोड, पुणे ४११ ०२९

*

मुखपृष्ठ रचना
रेवती देशपांडे

संयोजन साहाय्य :
द. य. पतकी, पुणे २९
आर्थिक साहाय्य :
विद्याधर श्रीधर देशपांडे, पुणे २९
मुद्रणसाहाय्य :

मूल्य : १५ रुपये

लेखकाचे मनोगत

प. पू. श्री. वासुदेव रामेश्वर तिवारी गुरुजी यांच्या मूळ इंग्रजी चरित्राचा मराठी अनुवाद माझ्या वडिलांच्या ठिकाणी असलेले श्री. द. य. पतकी यांचेकडून 'तुम्ही करा' असा आदेश देऊन श्री गुरुजींनी करवून घेतला व ग्रंथलेखनातून गुरुसेवा करण्याचे भाग्य श्री. द. य. पतकी यांना मिळाले. या अनुवादाची प्रत त्यांनी मला भेट दिली व मला ही प्रासादिक पोथी लिहिण्याची प्रेरणा श्री गुरुजींनी — म्हणजेच श्रीकृष्णस्वरूप वासुदेवांनी — दिली. 'तुला होणाऱ्या या स्फूर्तीत मला पहा' असा संदेश व आदेश गुरुदेवांनी दिला. त्यांचे आणि माझे अध्यात्मगुरू प. पू. काशिनाथ काटे महाराज यांच्या कृपेने आणि साईनाथांच्या आशीर्वादाने हे कार्य सिद्धीस गेले.

पोथी या ग्रंथाचे एक वैशिष्ट्य या निमित्ताने माझ्या नजरेस गुरुजींनी आणून दिले ते असे की, ईश्वरस्वरूप साक्षात्कारी संतांचे चरित्र, लीला, उपदेश, त्यांची ईश्वरी सत्ता व कृपा समजावून घेऊन तिचे वर्णन करताना पोथीचे ३.३ हे वृत्त योजले जाते. गणिती शास्त्राच्या दृष्टीने एक भागिले तीन या भागाकाराला अंत नाही, त्याचप्रमाणे हिंदूधर्मग्रंथात वर्णन केलेल्या तेहेतीस कोटी देवांचे स्वरूपही तसेच आहे. येथे 'कोटी' याचा अर्थ 'मिति' (dimension) आहे. तेव्हा अशा ३.३ वृत्ताच्या ओव्यांतून जो अनंत कोटी ब्रह्मांडनायक आहे आणि सर्व विश्वाला ओलांडून दशांगुळे उरला आहे, त्याच्या निराकार-निर्गुण रूपाचा व लीलांचा वेध घेतला जातो. तो कितीही घेतला तरी अपुराच असतो.

परंतु, ओव्यांमध्ये प्रासादिक पोथीच्या स्वरूपात जी निर्मिती होते, ती ईश्वरी प्रेरणेतूनच होत असते. ही रचना केवळ शब्दप्रभुत्वातून होत नाही. आपल्याविषयीचे ज्ञान श्री वासुदेव स्वत:च घडवितात व लेखकाचा हात धरून ते शब्दावगुंठित करतात. अशा कितीही ओव्या लिहिल्या तरी श्री वासुदेवांच्या रूपाचा, कृपेचा, सत्तेचा व लीलांचा अर्थ लागणार नाही. तरीसुद्धा पोथीसारख्या ग्रंथाची निर्मिती परमार्थ-साधनेसाठी भक्तिमार्गाने घडवून घेतली जाते, हे निश्चित. या अघटित घटना सेवा आणि शरण भावानेच समजतात व त्यांचा अक्षय आनंद परमार्थसाधकास मिळतो आणि एका अगम्य प्रसन्नतेतून त्याची परमार्थाची वाटचाल चालू राहते. प्रपंच नेटका करण्यासाठी श्री वासुदेवकृपेने जे जे हवे ते आपोआप न मागता मिळत जाते, असाही प्रत्यय पोथीलेखन व पोथीपारायणातून येतो.

प्रपंच नेटका करून परमार्थसाधन होण्यासाठी ईश्वरी प्रसाद म्हणून श्री वासुदेवांनी सर्व परमार्थसाधकांना त्यांचे चरित्र व पोथी उपलब्ध करून दिली आहे, असे वाटते. ही पोथीलेखन स्वरूपसेवा करण्याची योजना करून माझ्यावर स्वामींनी उदंड कृपा केली आहे. ही सेवा त्यांच्या चरणी समर्पण.

— प्रा. डॉ. मा. चिं. दीक्षित

वासुदेवांचा जयजयकार

जय जय जय जय वासुदेव गुरु तुमचा जयजयकार ॥धृ.॥

अभद्र नाशुनि भद्र कराया होई तव अवतार ।
गुरुकृपेचे अंजन मिळता होई मम उद्धार ॥

पूर्ण कराया मनोरथासी करि सारथि संचार ।
तुमचा आशिष तुमची सत्ता कृपाहि अपरंपार ॥

तुमच्याकडुनी घेतो सगळे काय तुम्हा देणार? ।
भक्ति प्रेम नू श्रद्धा सबुरी हाच तुम्हा उपहार ॥

संकल्पासी सिद्धि द्यावया गुरूनाम आधार ।
धन्य धन्य दिन गुरुकृपेचा मंगल दिन गुरुवार ॥

जय जय जय जय वासुदेव गुरु तुमचा जयजयकार ॥

वासुदेवांचे ध्यान व अवतार

सद्‌गुरू वासुदेवांचे । सुंदर हे ध्यान ।
भक्तांचे निधान । परमार्थास्तव ॥१॥

भक्तांच्या कारणे । जाहले सगुण ।
राहिले बैसून । एका ठायी ॥२॥

बुडती हे जन । पाहता अज्ञाने ।
म्हणून कळकळीने । उपदेश करिती ॥३॥

म्हणती देवासी । देवा क्षमा करी ।
अपराध उदरी । घाली त्यांचे ॥४॥

तयांच्या आज्ञेने । घडे लेखनसेवा ।
आनंदाचा ठेवा । पसायदान ॥५॥

मानी सत्ता कृपा । धर्म भागवत ।
ऐसे उपदेशत । कल्याणार्थ ॥६॥

वासुदेवचरणी प्रार्थना

जे बोलती शब्द स्वयेच स्वामी
मी भारवाही धनी ना कधी मी

लिहवून घ्याया धरिती करासी
जसा भाव पावे तशा अनुभवासी

जे घेतले सर्व आहे तयांचे
ते सर्व वाटून टाकावयाचे

म्हणोनी करी लेखनाच्या प्रपंचा
मिळो वासुदेव प्रसाद कृपेचा

मंगलाचरण

लीला अद्‌भुत वासुदेव करिती देण्यास जे ईप्सित ।
त्यांचे ध्यान चरित्र वर्णन करी शार्दूलाविक्रीडीत ।।

।। श्री गणेशायनमः ।।

।। श्री वासुदेवायनमः ।। ।। श्री गुरुदेवाय नमः ।।

अध्याय पहिला

अवतरण

श्री गणेशाय नमः । श्रीवासुदेव नमः । श्री काशिनाथ गुरवे नमः ।

ऐसी असे भरतभूमी । परकीयांची बने राज्यभूमी । परी सहस्रसूर्य व्योमी । तेथे तळपती संतांचे ।।१।। संतांचे स्थान जेथ । चंद्र-सूर्य उदयास्त न तेथ । सकलांचा स्वामी समर्थ । राहतसे ।।२।। याच भूमीवर । वासुदेव रामेश्वर । घेतसे अवतार । संत म्हणुनी ।।३।। भूलोकीच्या साम्राज्यावर । उगवे-मावळे एक सूर्य । संत-साम्राज्याचे सहस्र सूर्य ।

मावळती कदापि ना ॥१४॥ याच परकीय भूमीत । वासुदेवाचा जन्म होत । जणू असे प्रेषित । भगवंताचा ॥५॥ तैसे देई अनुभव । बालवयापासून वासुदेव । रोज नवा अनुभव। कुटुंबियांसी ॥६॥ असोनी बालवय । दावी दैवी ऐश्वर्य । ईश्वराचा अनुनय । एकसारखा ॥७॥ सत्यशिवाचे सौंदर्य । विवेकातून वैराग्य । शरीरातील चैतन्य । नाहीसे वाटे ॥८॥ नाही होत निदान । शरीरी न उष्णतामान । हरपले देहभान । परब्रह्म भेटीत ॥९॥ उपचारावाचून लौकिक । देहात चैतन्य आपसूक । घडविणारा ईश्वर एक । चमत्कार ऐसा ॥१०॥ होता वय तिसरे । हरपे मातृछत्र । बाजूचे गणगोत्र । सोय पाही व्यावहारिक ॥११॥ ज्या वयात खेळणे-बागडणे । त्या वयात अलिप्त राहणे । समजून घेती ऐसे वागणे । वडील मंडळी ॥१२॥ नसे बालक मंदमती । सर्व विषयात दावे गती। मंत्रपठणाची चमत्कृती । बालवयी ॥१३॥ सांभाळाया सोनेरी घड्याळ । दिले वासुदेवाजवळ । जपून ठेविताहि गहाळ । होई ऐसे ॥१४॥ वडील मंडळी संतप्त । होऊन त्यासी रागवीत । शेवटी विसरून जात । असहायपणे ॥१५॥ येता सण ख्रिसमस । दुकान विके कापड ताग्यास । तयातूनच शोधिता घड्याळास । पाहती सारी सापडताना ॥१६॥ जेव्हा केले समजावणीस । नीट ठेवले घड्याळास । इतरांचा नच विश्वास । निष्ठुर त्यांच्या रागास साहतसे ॥१७॥ वासुदेवासी बोध होत । जगी अंतिम एक सत्य । निंदा व स्तुतीस किंमत । काही नसे जगी या ॥१८॥ आजोबा जरी प्रेमळ । म्हणती अभ्यास

आणि खेळ । झोपेची निश्चित वेळ । पाळत जाणे ॥१९॥ झोप न येई रात्री । लघुशंकेस उठे मध्यरात्री । दिसे आजोबांच्या शेजारी । भव्य सुंदर व्यक्तिमत्त्व ॥२०॥ तीन वेळा ऐसे दर्शन । देई प्रकाशी होऊन प्रसन्न । पाळोनिया मौन । दोघे घेती अनुभव ॥२१॥ गीता महाभारत रामायण । श्रीमद्‌भागवत पुराण । जीवनचरित्रांचे श्रवण । ऋषी-मुनींच्या॥२२॥ त्यांचा अध्यात्म अनुभव । घ्यावा म्हणे वासुदेव । मनाने वाटे जावे । तीर्थस्थानी ॥२३॥ संवयच घडवी चिंतना । उपहासाचा विषय इतरेजनां । बाबाजी म्हणून संभावना । कुचेष्टेने ॥२४॥ मुंजीस वय सातवं । संस्कार घडण्या व्यक्तिमत्त्व । शास्त्रमंत्रावर प्रभुत्व । वासुदेव मिळवीतसे ॥२५॥ केवळ नवव्या वर्षी । गोष्ट कठीण ऐशी । सहज साध्य झाली कैशी। वाटतसे जनांसी ॥२६॥ पाठ सात दिवसांचा । श्रीमद् भागवताचा । घडाघडा म्हणे वाचा । वासुदेवाची ॥२७॥ जिथे दिव्यशक्तिदर्शन । तेथे गाठे सैतान । धरे मार्ग अडवून । वासुदेवाचा ॥२८॥ जिनी नामे सैतान । वासुदेवावर प्रसन्न । म्हणे मदत करीन । स्मरण माझे करिता ॥२९॥ नसे दुष्ट शक्तीची भीति । संरक्षण करिता दिव्य शक्ती । निष्प्रभ होई नियती । कष्टदायी ॥३०॥ दिव्य शक्ती मिळवूनिया। तिची सत्ताकृपा मानूनिया । ओलांडणे सारी माया । सैतानाची संसारी ॥३१॥ जयाची ही किमया । साक्षी बनावे पहाया । सर्वसंगत्यागोनिया । विभ्रमाचा ॥३२॥ सोडता अहंभाव । ईश्वरी कृपेचा येई अनुभव । लाभे भव्य--दिव्य वैभव । साधकासी ईश्वराचे ॥३३॥

भोवतीची भौतिक जमवाजमव । काय तयाचे कार्यकारणपरत्व । खटाटोप व्यर्थ सर्व । मायाभ्रमी ।।३४।। होत्याचे नव्हते । नव्हत्याचे होते । ईश्वरकृपे गव्हाचे पोते । येई गृही वासुदेवाच्या ।।३५।। असे ईश्वर एक । सर्वांचा देव एक । थांबवे खेळ क्षणिक । मायेचा जो ।।३६।। जेव्हा कृपा प्राप्त दैवी । म्हणे पिता पुत्रा सैतानही । तुम्हास करीन मीही । सर्व मदत ।।३७।। वय लहान असता । शवपेटिका करिती रस्ता । मोकळा पित्यासी आणि सुता । वासुदेवा ।।३८।। आध्यात्मिक अनुभव विचित्र । दाखवे वेगळेच चित्र । बनवे सैतानही मित्र । वासुदेवाचा ।।३९।। शरीर अंथरुणावर । थंड हवा खालून वर । पुन्हा पडे बाहेर । उष्णतेस घेउनिया ।।४०।। तसा अनुभव वैश्विक । घेरे सागर अटलांटिक । दृश्य ऐसे आध्यात्मिक । दिसे वासुदेवासी ।।४१।। हा अनुभव अफाट । वासुदेव पाही तयाची वाट । बाकी विषयांवर अर्धवट । लक्ष देई ।।४२।। येता आनंदमयी रात । शांत लाटविरहित । पाही वासुदेव सागरात । वटवृक्षपान ।।४३।। त्या पानावर एक । दिसे सुंदर बालक । दिव्य प्रतिभेचे मोहक । गौरवर्णी ।।४४।। त्या बालकरूपास । घेरे तेज-प्रकाश । उजव्या पायाच्या अंगठ्यास । चोखताना ।।४५।। बालक वटपर्णावर । वासुदेव अंथरुणावर । दृश्य रात्र संपल्यावर । विरून जाई ।।४६।। केरकचरा मलमूत्र विसर्जन । तलाव भरवी दुर्गंधीनं । परी स्वच्छतेचा प्रयत्न । कोणी न करी ।।४७।। एक मनुष्य घरासमोर । म्हणे मी इनामदार । स्वच्छतेचे कामास तयार । तरुण उमदा ।।४८।। वासुदेव अणि टायगर

(कुत्रा) । खेळगडी इनामदार । कार्य संपल्यावर । खेळतसे तयापाशी ।।४९।। टायगर ऐसे श्वान । जणु एक हिंदू ब्राह्मण । करे उपवास व्रत पालन। देई देह टाकून एकादशीला ।।५०।। वासुदेव टायगर-इनामदार त्रिमूर्ती । संगती एकमेकांच्या राहती । सत्संगाची महती । दाखविती ।।५१।। संपले महिने चार । कार्य तयाचे संपल्यावर। जावया निघे इनामदार । पैसे-कपडे देती रामेश्वर इनामदारासी ।।५२।। त्यासी देई नकार। घाणेरड्या कामाचा का पत्कर । प्रश्ना उत्तर देत नसे ।। ५३।। तो असे मुसलमान । वासुदेवाकडे अंगुलीनिर्देशन । वासुदेवासाठी म्हणून । आलो ऐसे सांगतसे ।।५४।। काही अंतरावर जाऊन । पावतसे अंतर्धान । पाहती त्यास न कोणी जन । चमत्कार ऐसा।।५५।। गूढ स्वप्नात दंग अधिकाधिक । आनंद देईना जे लौकिक । वासुदेवाचे नातेवाईक । पडती संभ्रमात ।।५६।। स्वभाव वृत्ती वाटे विचित्र । चिंताग्रस्त नातेवाईक मित्र । विद्वान धर्मगुरु अपात्र । ठरती निदान करण्या ।।५७।। गाठावा हिंदुस्थान । तेथे होईल मदत मार्गदर्शन । उठवावे प्रवासासाठी प्रस्थान । सल्ला ऐसा ।।५८।। प्रवासास बोट । ईश्वरच बनने केवट । संसारसागरी अफाट । नाव किनारी लावावया ।।५९।।

।। इति वासुदेवार्पणमस्तु ।।

अध्याय दुसरा

हिंदुस्थानकडे प्रयाण

श्री गणेशाय नमः ॥ श्री वासुदेवाय नमः ॥ श्री काशिनाथ गुरवे नमः ॥

खवळे समुद्र अशांत । विजयादशमी मुहूर्त । साधला पोहोचण्या कलकत्ता । वासुदेवाचा ॥१॥ बंगालचा उपसागर । गंगायमुनासरस्वती एकत्र । स्थान सहजचि पवित्र । मानले जाई ॥१अ॥ हे ऐसे स्थान । होई पापविमोचन । प्रशस्ती करे तुलसी रामायण । संगमस्थानाची ॥१ब॥ तीर्थस्नानाचे ऐसे कौतुक । वाढवी का उंची आध्यात्मिक । देतसे क्षणिक । आनंद देहा ॥१क॥ स्नान ऐसे पवित्र । तयासाठी तीर्थक्षेत्र । शुद्ध पाण्याचे नदीपात्र । त्रिवेणी संगमी ॥१ड॥ गंगेत मारता बुडी । प्रसन्न होई देहकुडी । परी परमार्थाची कोडी । सुटती कां? ॥१इ॥ पार्थिवस्नानाची शक्ती । देई का आत्म्यासी मुक्ती । असे का देहस्नान कृती । अर्थपूर्ण परमार्थी ॥१फ॥ वासुदेव ऐसा साधक । असे दर्शना उत्सुक । कालिमातेचे, जीही उत्सुक । दर्शन द्याया ॥२॥ चढू लागला मंदिर पायरी । दर्शन मिळे गाभारी । कालिमाता सिंहासनावरी । मातेश्वरी आदिमाया ॥३॥ सिंह शेजारी गर्जत । त्यास माता करे शांत । दर्शने शुद्ध हरपत । वासुदेवाची ॥४॥ शरीरा ताप येत । जात असे वाढत । बोले मूढावस्थेत । अलाहाबादी न्या मजला ॥५॥ तेथे हावरा स्टेशनवर । डोळे माझे उघडणार । मग मी शुद्धीवर । येईन तेथे ॥६॥ वाटे जावे

वाराणसी । शिकण्या संस्कृत विद्येसी । परी विनंती करिता रागासी । आणी वासुदेव पित्याला ॥७॥ पिता करी शेवटचे सांगणे । नको आता काही शिकणे । वासुदेवा गुरे राखणे । वाट्यास येई ॥८॥ तरी कुणाच्या नकळत । ग्रंथाचे वाचन सतत। वृक्षतळी गुरांच्या संगतीत । वासुदेव॥९॥ महाराष्ट्रीय संत रामदास । सांगती तोडी लौकिक बंधनास। लागावे आध्यात्मिक साधनेस। उपदेश ऐसा ॥१०॥ पित्यास वाटे विवाहबंधन । ठेवील वासुदेवा जखडून। गूढाचे वेड जाईल सोडून । आशा ऐसी ॥११॥ लग्नास वासुदेवाचा नकार। स्वर्गवासी झाले रामेश्वर। जणु दैव बलवत्तर। वासुदेवाचे ॥१२॥ वासुदेव होई पोरका। पितृनिधनाचा साहे धक्का। संसार सोडण्याचा पक्का। निर्धार होई ॥१३॥ काही दिवस गेल्यावर। सोडिले तयाने घरदार। बनावया स्वतःच शिल्पकार । आपुल्या जीवनाचा ॥१४॥ होता गूढ साक्षात्कार । त्याचा बघावा शास्त्राधार। तयासाठी काल्लुपूर। येत असे वासुदेव ॥१५॥ विद्वान पंडित रघुवीर। सनातनी ब्राह्मण कर्मठ फार। वेदमंत्र कसे शिकवणार। वासुदेवासी शूद्र जो ॥१६॥ जन म्हणती लग्न। अध्यात्मात नसे विघ्न । म्हणून स्वीकारी विवाहबंधन । वासुदेव ॥१७॥ पंडितशास्त्री रघुवीर। बसविती वासुदेवा अंतरावर। संथा द्यावया तयार। वेदमंत्राची ॥१८॥ वासुदेव ऐसा ब्राह्मण । जगी मिळे शूद्रवर्ण । करीतसे प्रयाण । परमेश्वराच्या शोधार्थ ॥१९॥

॥ श्री वासुदेवार्पणमस्तु ॥

अध्याय तिसरा

परमेश्वर शोध

श्री गणेशाय नमः ॥ श्री वासुदेवाय नमः॥ श्री काशिनाथ गुरवे नमः ॥

सुखे दु:खे अपरिहार्य । पूर्वसंचित त्यांचा उदय । भोगून संपविणे हाच उपाय । सुटकेसाठी ॥१॥ घटना घडवे एक । जो सर्वांचा मालक । पाही, करी जिवाचे कौतुक । साक्षी बनुनी ॥२॥ लौकिक विवाहाचा सोपस्कार । मधुमीलन पत्नीबरोबर । नव्हे जीवनाचे अंतिम उत्तर । म्हणोनी घरदार सोडणे ॥३॥ सद्गुरुचे संशोधन । जो घडवी देवदर्शन । तयासाठी प्रस्थान । करणे आहे ॥४॥ संसारी न रमे मन । राहे वृत्ती उदासीन। ईश्वरशोध प्रयोजन । आयुष्याचे ॥५॥ कोठुन मी आलो । कोठे आता चाललो । देवदर्शना निघालो । म्हणती ऐसे वासुदेव ॥६॥ अल्प सामग्री बरोबर । शाल लोटाजोडी धोतर । पैसे थोडे कराया संचार । गुरुशोध प्रवासी ॥७॥ जाता कुणाकडे । कुणाचीही भेट न घडे । कुणीही न सापडे । मदतीसाठी ॥८॥ बहुतेक सर्व समस्येत । आसरा शोधिती दुसरा सतत । तयाकडे कां मदत । मिळतसे मागता ॥९॥ प्रवासात अघटित घटना । अनुभवी वासुदेव नाना । काय ईश्वरी योजना । काही न कळे ॥१०॥ गुरे होता गर्भवती । सैतान करे दुष्ट कृती । गर्भपाताची आपत्ती । आणीतसे ॥११॥ गाढून ते

ठिकाण । वासुदेव करी निरीक्षण । दुर्गासप्तशती पाठपठण । अरिष्ट निवारण व्हावया ॥१२॥ वाचवी प्राणी संकटात । सैतानाचा होई बंदोबस्त । किमया ऐसी होत। मायेवरती ॥१३॥ सर्व देती लौकिक । शाश्वत नाही देत एक । देणारा ते सद्गुरुच एक। तया शोधी वासुदेव ॥१४॥ बंधनातून 'स्व'तंत्रपण । 'स्व'च्छंदपणे भ्रमण । जणु चंडोल पक्षाचे हिंडणं । आकाशात ॥१५॥ भुकेसाठी गवतपाला । पिणे निर्झराच्या जलाला । घ्यावया आध्यात्मिक अनुभवाला । कष्ट ऐसे ॥१६॥ परमार्थासाठी सायास । तयासाठी प्रवास। 'भिक्षां देही' उपवास । जिणे ऐसे पत्करणे ॥१७॥ जरी केले ग्रंथवाचन । तैसेच नामसाधन । तरी भेट न घडे अजून । सत्पुरुषाची ॥१८॥ अंगी निश्चयाचे बळ। प्रवासी शेगाव भुसावळ । ध्यानासी मंदिर-स्थळ । वारीका हनुमान ॥१९॥ नको कुणाचा वारसा। नको अन्न नको पैसा । फक्त घेतला वसा । ईश्वर शोधाचा ॥२०॥ करावया चरितार्थ व्यवहार। वासुदेवा मिळे रोजगार। फॅक्टरीचे इंजिनिअर। नोकरी देती ॥२१॥ बंद पडता इंजिन । इतरांचे पुष्कळ प्रयत्न । परी नेमके दोषदर्शन । करीतसे वासुदेव ॥२२॥ खूष होई मालक । देऊ पाहे सुख लौकिक । परी शाश्वत अलौकिक। वासुदेवा हवे असे ॥२३॥ करिता 'रामलीला' कार्यक्रम । शरीरसंपदेचा उपक्रम । जुन्या घरात मुक्काम । देवळाशेजारी ॥२४॥ बनता नाटकी नट । होई अध्यात्म दृष्ट । भटकंतीत उत्कट । अनुभव येई वासुदेवा ॥२५॥ साधनेसाठी मंदिर । सन्निध असे शंकर । होता

एकचा सुमार । अलभ्य साक्षात्कार दर्शनाचा ॥२६॥ हीच व्यक्ती दर्शन देत । पूर्वी निजावयाच्या खोलीत । असता परकीय प्रांतात । परिचित वाटे ऐसी ॥२७॥ दिव्य पुरुषाचे दर्शन । न मिळे ज्या पार्थिव नयन । जे न करू शकती सहन । दर्शन भव्य-दिव्याचे ॥२८॥ वासुदेव पाही पूर्वेकडे । मोठे चंद्रबिंब दृष्टीस पडे । तैसेच पश्चिमेकडे । गोलाकार चाळीस फूट ॥२९॥ चंद्राचा आकार । येई शंभर फुटांवर । तयातील आकृतीची प्रभा सर्वत्र । पसरतसे ॥३०॥ आकृती असे गोलाकार । त्यातील सुवर्णमंचकार । सीतामाई प्रभु रामचंद्र । दर्शन देती ॥३१॥ देवता तसे वसिष्ठ गुरुवर । तसा चंद्र येऊन माथ्यावर । अस्तंगत जाऊन दूर । उत्तरेकडे ॥३२॥ होई हगवणीचा त्रास । सारखे पातळ शौचास । तयायोगे शक्ति-ऱ्हास । वासुदेवांचा ॥३॥ स्थिती बिकट असहाय्य । कुणाचेही नच सहाय्य । तसे कोणी सहकार्य । संकटात करीना ॥३४॥ येई एक गुराखी । डोक्यास मुंडासे हाती काठी । गुंडाळे पागोटे पोटी । वासुदेवाच्या ॥३५॥ एक टोक ते दुसरे । वासुदेव तयात फिरे । व्हावयासी बरे । आज्ञेप्रमाणे ॥३६॥ तू आता ठीक आहेस । परत जाई तुझ्या ठिकाणास । गुराखी म्हणे वासुदेवास । त्रास ऐसा पुन्हा नाही ॥३७॥ होता (अकोली) (डॉ.) भारतीची भेट । आणाया सांगती पान सिगरेट । परी त्याची पडे तूट । मित्र रुष्ट तयामुळे ॥३८॥ वासुदेव होता कष्टी । भारती करिती पूर्वीच्या गोष्टी । माहिती हवी खरी कां खोटी । म्हणे त्यांसी वासुदेव ॥३९॥ (डॉ.) भारती सांगती वासुदेवा ।

जप मंत्र प्रणवा । आदरे साधन सेवा । करे वासुदेव भारतींची ॥४०॥ नसे आकर्षण पुस्तकी ज्ञानाचे । ध्यान करी ॐ काराचे । नको साधन संप्रदायाचे । वासुदेवासी ॥४१॥ वासुदेव देई माहिती लौकिक । सांगे अनुभव आध्यात्मिक । गुरुभेटीसाठी उत्सुक । पायिक बनण्या ॥४२॥ भारती आपुलकी दाखविती । म्हणती संपता भटकंती । यावे पुन्हा माझ्याप्रती । स्वागत करीन तुमचे ॥४३॥ वासुदेव न करे गुरु । ईश्वर शोध पुन्हा सुरू । आपणच उद्धारू । आपणासी ॥४॥ शिवमंदिरी निद्रिस्त । वासुदेवा दोन दूत । बसविती पाळण्यात । हात धरोनी ॥४५॥ त्यास नेती अजमेर । पुन्हा येती दूत चार । भेटविती वृद्ध फकीर वासुदेवासी ॥४६॥ वालुकामय प्रदेशी । वाळूकरिता दूर थोडिशी । जिन्यात सुंदर प्रकाशी । उभा असे फकीर (इमाम) ॥४७॥ दिसे लहान मोठे थडगे । पाण्याने भरलेले टाके । वासुदेवाकडे तुकडा फेके । सोन्याचा जो ॥ ४८॥ घे रे तुझ्या-करिता काही । मला नको असले काही । मी काही भिकारी नाही । म्हणे वासुदेव ॥४९॥ आलो न येथे स्वतःहून । काही नच मागून घेईन । ख्वाजासाहेबांचे दर्शन । थडग्यात कसे ॥५०॥ खूष तुझ्या निःस्वार्थीपणावर । म्हणे इमाम फकीर । संगमरवरी चौथऱ्यावर । दिसे चादरीत मनुष्य ॥५१॥ जर द्यावयाचे दर्शन । यावे बनून लहान । वृद्धत्वाचे नको दर्शन । म्हणे वासुदेव तयासी ॥५२॥ उघडोनी चादर । येई बालक बाहेर । सुकुमार सुंदर। उडी मारोनी ॥५३॥ बालकाने फुले तोडली । वासुदेवा देऊ केली । परत

पाठवणी झाली । हुमणाबादी वासुदेवाची ॥५४॥ नंतर एक पठाण । शेरखान नामे तरुण। देई वासुदेवा निमंत्रण । आजोबासी भेटावया ॥५॥ होत असे बळजबरी । तोंड द्यावयाची तयारी । पठाण व्यक्त करे मजबुरी । वासुदेवासी ॥५६॥ माझे आजोबा एकांतात । स्वत:चा शोध घेत । भेटीस नाही येऊ शकत । तुमच्या ते ॥५७॥ बंद करिती खोलीचे द्वार । अन्न ठेविती खोलीबाहेर । याल का मजबरोबर । भेटावयासी तयांना ॥५८॥ पडता भेटीगाठी । वृद्ध पठाण मारे मिठी । हात चुंबे ओठी । वासुदेवाचा ॥५९॥ म्हणे वासुदेवा पठाण । ख्वाजासाहेबांचे झाले दर्शन । तुम्ही तया कारण । माझ्या साधनेचे पूर्ण । फळ द्यावया ॥६०॥ तुम्ही देवदूत खरोखर । झाली कृपा तुमच्यावर । ओसंडून बाहेर । आनंद येई माझा ॥६१॥ का राहती एकांतात । जाणून सर्व आश्चर्यचकित । होऊनी सद्‌गदित । दूध फळे अर्पित वासुदेवा ॥६२॥ वासुदेव करी स्वीकार । दोघे होती मित्र सत्वर । कुटुंबाकडे वरचेवर । जाणे होई वासुदेवाचे ॥६३॥

॥ श्री वासुदेवार्पणमस्तु ॥

अध्याय चवथा

नारायण कवच

श्री गणेशाय नमः ।। श्री वासुदेवाय नमः।। श्री काशिनाथ गुरवे नमः ।।

हुमणाबादीचा श्रीमंत । पाठ करी श्रीमद्भागवत । जागा तयासाठी वाड्यात । मात्र अलिप्त वासुदेव ।।१।। राहणे एकांतात । लौकिक प्रसादास ना उपस्थित । तयाविषयी तक्रार करीत । जन सारे ।।२।। परी एक तेलगु पुजारी । तेथील तो पटवारी । आणी नगर शेठा सामोरी । वासुदेव ।।३।। तया जावयासी घरी । प्रवासखर्च देण्याची तयारी । काय हवे तुम्हां तरी । विचारीतसे वासुदेवा ।।४।। नको ऐहिक सुख । नको मज काही लौकिक। असे जाणता नतमस्तक । होती चिडखोर अधिकारी ।।५।। विषय असे रामायण । करून त्यावर निरूपण । करी वासुदेव प्रयाण । कोठे तरी ।।६।। अशक्यता हालचालीत । शरीराचा वाढे ताप । ड्रायव्हर देई शिव्याशाप । मोटारीचा रस्त्यावरी ।।७।। नसे पायी पादत्राण । अंगी न उरले त्राण । पायी वणवण देही व्रण । अवस्था ऐसी वासुदेवाची ।।८।। त्या मोटारीचा मालक नबाब । मोठा त्याचा रुबाब । न राखे आदब। वासुदेवाचा ।।९।। गाडी जाई येई परत । ड्रायव्हर होई शांत । करीतसे मदत । राममंदिरी जावया ।।१०।। पंधरा दिवस राममंदिरात । तब्येत होई पूर्ववत । पाय होता व्यवस्थित । प्रस्थान केले दुसरीकडे ।।११।। बरेच चालला । श्रमाने दमला । विश्रांतीसी थांबला।

झाडाखाली वासुदेव ॥१२॥ जरी आंतरिक समाधान । शरीरा हवे अन्न । त्याची भूक तहान । भागविणे जरुरीचे ॥१३॥ पाठवणी सार्वजनिक । भागविण्या तहान भूक । न मागणे भीक । व्रत ऐसे वासुदेवाचे ॥१४॥ मिळे पाणी नाही अन्न । एक स्त्री टाके वरून। उच्छिष्टचे अन्न । जमिनीवरी ॥१५॥ हे ईश्वराचे देणे । लागेल तेवढे खाणे । भुकेसाठी भक्षिणे । क्रमप्राप्त ॥१६॥ ईश्वर चराचरात । प्रत्येक वस्तुमात्रात । तसा तोच या अन्नात। नसे का? ॥१७॥ अन्न हे परब्रह्म । ओळखावे टाकून भ्रम । त्याच अन्नाने विराम । पावतसे देहभूक ॥१८॥ हेच करे विश्वामित्र । जणू हाड खाई कुत्रं । शरीररक्षण मात्र। उद्देश ऐसा दुर्भिक्ष्यात ॥१९॥ होता बेशुद्ध अशक्त । दिसे मग तंद्रीत । अपूर्व दृश्य अद्‌भुत। वासुदेवासी ॥२०॥ खावयासी उच्छिष्ट अन्न । जमती जनावरे पक्षी श्वान । आपला वाटा घेती मागून । भुकेसाठी ॥२१॥ जे नव्हे माझ्यासाठी । तयावर पडे त्यांची दृष्टी । जाणावी सर्व सृष्टी । संकेतासी ईश्वरी ॥२२॥ सोडून सर्व इच्छाशक्ती । घडता एकनिष्ठ देवभक्ती । सर्व जगातील संपत्ती । पायापाशी ॥२३॥ अन्नासाठी दाही दिशा। देव पाही ऐसी परीक्षा । देई सर्व कष्टदशा । भक्तासाठी तो देव ॥२४॥ जो उतरे परीक्षेत। त्यास मिळे दैवी मदत । सर्व काही मिळत । न मागता ॥२५॥ तू आमच्यापैकी एक। नाही बनणे याचक । भागेल सर्व तहानभूक । माझ्या इच्छे करोन ॥२६॥ गाठता पुन्हा पैठण । एकनाथ दाविती खूण । भागवतबुवा ऐकती रामायण । वासुदेवामुखी ॥२७॥

पाच सिंहांसमवेत । सुंदर स्त्री जवळ येत । उंची फूट सात । ऐशी जी ॥२८॥ दुर्गादेवी साक्षात। देई वासुदेवा आशीर्वाद । माझा घेई प्रसाद । नको याचना आता कधी ॥२९॥ रामायणाचे प्रवचन । तयासाठी करण्या गायन । करण्या वासुदेवा प्रवीण । शिक्षण भागवतबुवांचे ॥३०॥ जी जमे संपत्ती । वासुदेव ठेवी देवापुढती । जाणूनबुजून पत्करिती। दारिद्र्य लौकिक ॥३१॥ वासुदेवाचे उद्गार । देवी शक्तीतून उच्चार । ग्रंथ संदर्भाचा आधार । विचारासाठी जरूर नसे ॥३२॥ थोड्याच दिवसात । जाणती शास्त्री पंडित । तैसेही महंत । सामर्थ्य जे व्यक्त वासुदेवाचे ॥३३॥ होई रामायण मंडळ स्थापन। संतत चाले पठण । तैसे रामायणाचे निरूपण । वासुदेवाचे ॥३४॥ नको कोणते बंधन । असावे मुक्त बंधन । म्हणून जालना सोडून । जात असे वासुदेव ॥३५॥ गुण राहे असुनी । जर दुसऱ्या पोचवे हानी । त्या पापाचे धनी । आपण का व्हावे ॥३६॥ निरपेक्ष जरी कर्म। दुसऱ्याच्या दुःखाचा त्यातून उगम । जरी ते कर्म निष्काम । विराम त्यासी द्यावा लागे ॥३७॥ गायत्रीचे मंदिर । तयाखाली तळघर । मिळे करण्या वापर । ध्यानासाठी वासुदेवा ॥ ३८॥ गोल छत्रीची बाग । मिळे साधाया ध्यानयोग । कोणाचा कैसा प्रयोग । देव जाणे ॥३९॥ असता ध्यान धारणेत । दिसे प्रकाशाचा चक्रझोत । उंचापुरा मुसलमान संत । त्यास नामे पेश इमाम ॥४०॥ म्हणतसे सूफी संत । आहेस बीजाच्या शोधात । परिसावे श्रीमद्भागवत । कवचासाठी ॥४१॥ सहाव्या स्कंधाचे पठण। देईल कवच

नारायण । तयायोगे संरक्षण । होईल तुझे ॥४२॥ बीजात जीवन सत्त्व । अंतिम जे सत्यतत्त्व । जे सर्वेसर्वा देव । अनुभव तयाचा ॥४३॥ धर्म वाद-विवाद। तैसे तयात भेदाभेद । परी बाह्यभेद । निरर्थक सारे ॥४४॥ हिंदू आणि मुसलमान। एकच ईश्वर मानून। करीत अर्थाचे मार्गदर्शन । उपासनेचेही ॥४५॥ जाई गायत्री मंदिराकडे । बुलाखी महाराजांच्या घराकडे । देवीच्या उपासकाकडे । वासुदेव ॥४६॥ तिथे देवीची मूर्ती । पावित्र्य राखून भक्ती । भगवतीच्या कृपेची प्राप्ती । कुटुंबास ॥४७॥ अडचणीत एक ब्राह्मण । ठेवी साडी गहाण । काढावयासी ऋण । बुलाखी महाराजांकडे ॥४८॥ करिता घरी महायज्ञास । अर्पिती साडी अग्नीस । ब्राह्मणा होई त्रास। घटनेचा ॥४९॥ ब्राह्मण करी मागणे साडीचे । खरे तेच सांगायाचे । देवीस साकडे घालायचे । व्रत ऐसे ॥५०॥ त्यजुनिया अन्न पाणी । उपोषण केले कुटुंबियांनी । साडी पडे आवाज करोनी। ध्यानस्थ भक्तांसामोरी ॥५१॥ अशी उपासनेची परंपरा । सर्व देखती चमत्कारा । कोण कैसे करविणारा । तोच एक ॥५२॥ वासुदेव घरासमोर । उभा देखी बंद दार । हाक मारे येण्या होकार । महाराजांचा ॥५३॥ मग बया दार उघडे । हाती हिरवे चुडे । ऐसे तिचे रुपडे । दिसतसे वासुदेवा ॥५४॥ होता आत्मविस्मृती । दृष्टी फक्त देवीप्रती । सर्व घटना ईश्वरा हाती । जाण ऐसी वासुदेवा ॥५५॥ कुलूप खाली पडे । वासुदेव पाही खोलीकडे । हे काय कैसे घडे । प्रश्न पडे इतरांसी ॥५६॥ देवी देई दर्शन । दार उघडे

आतून । कोणीतरी पाठीमागून । बोलवीतसे वासुदेवा ॥५७॥ बाकी म्हणती आम्ही दुर्दैवी । आम्हांस दर्शन न देई देवी । तिचे दर्शनाची कृपा करावी । आम्हांवरी ॥५८॥ देवीसमोरील तेलदिवा । सारखा तेवत रहावा । म्हणोनी दक्षतेने सेवा । दिव्य ज्योतीची ॥५९॥ सुटला वादळ-वारा । दिवा विझे करी अंधारा । वासुदेवाचा पहारा । सतत असे ॥६०॥ तेव्हां देखे वृद्ध स्त्रीस । बुलाखी महाराजांच्या मातेस । लावोनी पुन्हा ज्योतीस । परतोनि जाई ॥६१॥ येवोनी भगवती माता । लावे दीप स्वतः । कृती करी न बोलता । काहीही आणि कुणासीही ॥६२॥ असा असे परमेश । अंधारी देई प्रकाश । घेऊन मानवी वेष । अस्तित्व दावे आपुले ॥६३॥

॥श्री वासुदेवार्पणमस्तु ॥

ॐ गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णुः गुरुर्देवो महेश्वरः । गुरुस्साक्षात्परब्रह्म तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥ ॐ

अर्थ - गुरु हाच ब्रह्मदेव, विष्णु आणि शंकर आहे.
गुरु प्रत्यक्ष परब्रह्मच आहे, त्या श्रीगुरुला नमस्कार.

।। ५ ।।

संत एकनाथ दर्शन

श्री गणेशाय नमः ।। श्री वासुदेवाय नमः।। श्री काशिनाथ गुरवे नमः ।।
स्थळ गोपाळकृष्ण मंदिर । प्रवचन श्रीकृष्ण जीवनावर । शब्द पडत बाहेर । अंतःकरणापासून ।।१।। आध्यात्मिक अनुभव खोलवर । परिणाम त्यांचा श्रोत्यांवर । वासुदेवांचे शब्द कानावर । कृष्णार्जुनसंवादी ।।२।। विचार आणि शब्द । श्रीकृष्णार्जुन संवाद । सांगती अनुभव सिद्ध । वासुदेव ।।३।। इतर करिती निरीक्षणा । कैसी वासुदेवाची ध्यानधारणा ।आहार आणि साधेपणा । कैसा असे ।।४।। दोन मित्रांची होता भेट । जमे ऐसे त्रिकुट । मैत्री होई दाट । सहवासाने ।।५।। करण्या कुटुंब प्रतिपाळ । घरी जाण्याची आली वेळ । गाठती स्टेशन भुसावळ । अलाहाबादी जावया ।।६।। जागा मिळे वळकटीवर। अघोरीबाबा समोर । नजरेस भिडवी नजर । वासुदेव ।।७।। वासुदेवाकडे एकटक पहात । अघोरी शक्ती वाढवीत । परी पुन्हा समजत । शत्रुत्व नये वाढवू ।।८।। तयांची उपासना आसुरी । मार्ग तैसे अघोरी । वासुदेव नको समोरी । ऐसे वाटे बाबासी ।।९।। सोडता जबलपूर । बाबा वासुदेवाच्या जागेवर । उत्सुक शिष्य बरोबर। गूढ घटनेविषयीचे ।।१०।। गुरुजी तुमचे नसती जिवंत । घर तुमचे खेड्यात । सोडले असहाय्य स्थितीत । ऐसे म्हणती वासुदेव ।।११।। माझे म्हणणे ऐकावे । प्रापंचिकासारखे

रहावे । मानापमानासी विसरावे । लौकिक जे ॥१२॥ ऐकोन घटना गुप्त । सर्व होती आश्चर्यचकित । दैवी साधनेपुढे चीत । होई आसुरी साधना ॥१३॥ घरी जावयाची तयारी । पत्नीस आणिले घरी । यत्न ऐसा संसारी । रहावयाचा ॥१४॥ उपदेश करिती पत्नीस । घ्यावे आता शांतीस । नंतर पुढच्या भ्रमंतीस । चालू करिती ॥१५॥ दोन महिने संसार । पुन्हा भ्रमंतीची लहर । सत्यशोधासाठी आतुर । वासुदेव ॥१६॥ भेटती नंदलाल भारती । पुन्हा होई सतत भ्रमंती । तैशी घडे सत्संगती । वासुदेवा ॥१७॥ महाराज एकनाथ । गृहस्थाश्रमी संत । करिती सर्व मदत । वासुदेवा ॥१८॥ घेऊन रुपया नाणं । वासुदेव गाठिती पैठण । तिसऱ्यांदा होई येणं । वासुदेवाचे ॥१९॥ वास्तव्य सन्निध गोदावरी । दक्षिणेकडील गंगातीरी । एकनाथी ज्ञानेश्वरी । योजना ऐसी ॥२०॥ लागो कितीही वेळ । मिळो आशीर्वादाचे बळ । ऐसा निश्चय निश्चळ । वासुदेवाचा ॥२१॥ गुलाम महंमद कुस्तीगीर । कनवाळू करे परोपकार । बने वासुदेव मित्र । घनिष्ठ ऐसा ॥२२॥ ध्यानधारणा संतत । नदीच्या वाळवंटात । दिवस आणि रात्र । वासुदेवाची ॥२३॥ होता वेळ पहाट । पक्ष्यांचा चाले किलबिलाट । एक व्यक्ती येई निकट । वासुदेवाच्या ॥२४॥ करोनिया स्नान । पवित्र वस्त्र नेसून । देई प्रसन्न दर्शन । जनार्दन एकनाथ ऐसे ॥२५॥ उंची असे मध्यम । वर्ण सावळा श्यामं । म्हणती संपले इथले तुझे काम । जाई आता अयोध्येसी ॥२६॥ वासुदेव सांगती महंमदास । पैठणी

येण्याचा उद्देश । जाई आता सिद्धीस । ईश्वरकृपे ॥२७॥ परी कैसे जाणार । प्रवास स्वत:च्या पायावर । तुम्हां घेऊन जाईन ड्रायव्हर । ऐसे म्हणे ॥२८॥ औरंगाबाद ते अयोध्येस । ऐसा घडे प्रवास । वस्तूची विक्री उभारण्यास । सारे पैसे ॥२९॥ नसता जवळी धनपेटी । विकून टाकणे गानपेटी । पैसे जमविण्यास गाठी । प्रवासासाठीं ॥३०॥ गृहत्यागाचा दिनांक तेरा । खिशात रुपये तेरा । अयोध्येचे भाडे अकरा । शिल्लक राहती दोन रुपये ॥३१॥ हे रुपये दोन । श्रद्धा सबूरीचे चिन्ह । नसे काही त्रुटी म्हणून । अध्यात्मप्रवासी ॥३२॥ धोतर आणि सदरा । डंडा आणि डेरा । उठवीत रहाणे करण्या संचारा । अध्यात्ममार्गी ॥३३॥ जवळी असावी दोन नाणी । श्रद्धा आणि सबुरीच्या खाणी । करणी देवी नारायणी । करे वासुदेवासाठी ॥३४॥

॥श्री वासुदेवार्पणमस्तु ॥

ॐ अखंडमंडलाकारम् व्याप्तम् येन चराचरम् । तत्पद्म दर्शितं येन तस्मै श्रीगुरवे नम: ॥ॐ

अर्थ - चराचर सृष्टीला व्यापून टाकणारे अखंड वर्तुळाकार कमळ ज्याने दाखवले त्या श्रीगुरुला नमस्कार.

अध्याय सहावा

अयोध्येतील अनुष्ठान

श्री गणेशाय नमः ।। श्री वासुदेवाय नमः।। श्री काशिनाथ गुरवे नमः ।।

श्री गणेशाय नमः ।। श्री वासुदेवाय नमः।। श्री काशिनाथ गुरवे नमः ।। दोन आण्याचे फुटाणे । घेतले खिशात फक्त चार आणे । अयोध्या जावया दोन आणे । दोन आण्याचे फुटाणे । घेतले खावयासी ।।१।। रस्त्यावरी देवालये दोन । घडविती देवदर्शन । पुजारी देई आलिंगन । वासुदेवा ।।२।। राजमाता दावे आस्था । अन्न वस्त्र निवाऱ्याची करे व्यवस्था । देणारा तो दाता । भगवान ।।३।। जणु देवीची भेट होय । करीतसे सर्व सोय । सहाय्य आणि श्रेय । भक्ता देई भगवती ।।४।। तो सर्वांचा मालिक । देह भक्तां भातुक । त्याच्या बिनाअट प्रेमाचे प्रतीक । कृपा तयाची ।।५। उभे रहावे देवळाबाहेर । आनंदी पंडित नंदकिशोर । वासुदेव उभा पायऱ्यांवर । पाहणी करणार राजप्रमुख ।।६।। पाहून योगी पुरुषा। राजमाता पावे संतोषा । संमती देई महापुरुषा । वास्तव्यासी मंदिरात ।।७।। सोय पंधरा दिवसांची । दुसरीकडे नंतर करावयाची । सूचना ऐसी राजमातेची । वासुदेवासी ।।८।। खाजगी जागेची व्हावी सोय । साधनेत नको व्यत्यय । व्यंकटेश मंदिरी सोय । वासुदेवाची ।।९।। वासुदेवाचा निश्चय । उपासनेसाठी व्हावे सहाय्य । प्रसन्न रामप्रपन्नाचार्य । सहाय्यास द्यावया ।।१०।। देवळाचा असे दंडक । कार्यक्रमाच्या उपस्थितीचा कडक । वेळ न राही शिल्लक । उपासनेसाठी ।।११।। केवळ साधण्या चरितार्थ । सोडावा लागे परमार्थ ।

म्हणून श्रीस्वामी समर्थ। सूट देती उपचारातुनी ॥१२॥ शरयू नदीत करी स्नान। खोलीत जमे योगासन। तैसे ध्यान धारण। कालक्रमण ऐसे वासुदेवाचे ॥१४॥ राही देवळाच्या आवारात। भाग न घेई धार्मिक उपचारात। का ऐसे स्वातंत्र्य घेत। पुसती जन ॥१५॥ लोकां वाटे बंडखोरी। त्याविषयी करिती तक्रारी। ऐकून घेई पुजारी। स्वामि तैसे ॥१६॥ आचार्य करिती तपास। सांगती सर्व जनांस। न व्हावा त्रास। योग साधनी वासुदेवा ॥१७॥ मग करिती चौकशी। साधना चाले कैशी। कोणत्या अनुभवासी। वासुदेव घेई साधनेत ॥१८॥ रहस्ये उपासनेची। स्वामी सांगती वासुदेवासी। बळ येई प्रयत्नांसी। अंतस्थ उपचारांच्या ॥१९॥ दैवी ध्वनि शब्द स्रोत। मंत्र आणि गुप्त संकेत। पवित्र उतारे जे ग्रंथित। ऐकू येती वासुदेवा ॥२०॥ आध्यात्मिकतेची आस। असणारा हवा महंत वारस। त्याने घ्यावा संन्यास। इच्छा प्रगटे स्वामींची ॥२१॥ जो करी संसारास। त्याने कसा घ्यावा संन्यास। म्हणोनी वृत्ती उदास। वासुदेवाची ॥२२॥ विचारणे पत्नीसी। तिने का व्हावे उदासी। मुकता पतिसहवासासी। जिणे कैसे कोणास्तव ॥२३॥ न मिळता पत्नीची परवानगी। संसारी बने ध्यानयोगी। परंतु म्हणे माझ्याजागी। ऐसे रहावे लागेल ॥२४॥ एकाकी जीवन काटकसरी। निभविणे पतीची साथीदारी। करून भागीदारी। सुखात तैसी दुःखात ॥२५॥ घडला पतिसहवास। वासुदेवाच्या पतिव्रतेस। कष्टदायी संस्कारात। पत्करिले माँजींनी ॥२६॥ पत्करूनी

साथीदार संत । घेऊन पतीचे व्रत । केला संसार विस्कळित । सुव्यवस्थित सारा ॥२७॥
पतिव्रतेचा हा मार्ग । घडावा पतीचा सत्संग । सर्व संपविणे भोग । भोगुनिया ॥२८॥

॥ इति वासुदेवार्पणमस्तु ॥

ॐ शांतिः शांतिः शांतिः ॥ ॐ

अर्थ - सर्व विश्वाला त्रिवार शांतीचा लाभ होवो.

हरि ॐ श्रीगुरवे नमः ॥ॐ

अर्थ - विष्णुचे स्मरण व श्रीगुरुला नमस्कार.

ॐ अजं निर्विकल्पं निराकारमेकम् । निरानंदमानंदमद्वैतपूर्णम् ।
परं निर्गुणं निर्विशेषं निरीहम् । परब्रह्मरूपं गणेशं भजेम ॥ ॐ

अर्थ - अनादि, संशयातीत, एकमेव, निराकार, दुःखिताला आनंद देणारा, पूर्ण, सर्वांभूती राहणारा, सर्वोच्च, निर्गुण, भेदभाव न ठेवणारा, निरिच्छ, उच्चतम शक्तीचेच रूप असलेल्या गणेशाचे भजन करावे.

अध्याय सातवा

पवित्र संगमस्नान

श्री गणेशाय नमः ।। श्री वासुदेवाय नमः।। श्री काशिनाथ गुरवे नमः ।।

घेऊ नये संन्यास । संत करिती संसारास । चरितार्थासाठी आयास । प्रयास तैसा ।।१।। रामप्रपन्नाचार्य म्हणती हा वारस । वासुदेव माझ्या संपत्तीस । करावे सहकार्यास । हो म्हणुनी ।।२।। गुरुनंदलाल भारती म्हणती त्यास । करा आता उपजीविकेस । करावा औषधोपचाराचा अभ्यास । संसारी या ।।३।। माझ्याजवळ रहावे । माझ्या त्रुटींना दाखवावे । हे ऐसे कधी न व्हावे । म्हणती वासुदेव ।।४।। वासुदेव होई मदतनीस । करे औषधांचा अभ्यास । गुरुंसी कराया प्रॅक्टीस । मदत करी ।।५।। तपासताना रुग्ण । तयाचे बारकाईने निरीक्षण । तक्रारींचे मनात टिपण । करीतसे वासुदेव ।।६।। होता ऐसा अभ्यास । वाढतसे आत्मविश्वास । रुग्ण घेती सल्ल्यास । वासुदेवाच्या ।।७।। गुरू असे मोठा स्वामी । वासुदेव छोटा स्वामी । औषधयोजना नामी । व्याधीमुक्तीसाठी ।।८।। ऐसी दाखविता निष्ठा भक्ती । मिळे आध्यात्मिक शक्ती । तैसीही युक्ती । औषधयोजनेची ।।९।। असा वाढता लौकिक । जमती उपचारासाठी लोक । एक स्त्री वयस्क । येतसे उपचारासाठी ।।१०।। स्त्री स्पर्शा करावया । वासुदेव बघे टाळावया । रुग्ण सांगे जावया । दवाखान्यातून वासुदेवासी ।।११।। हे एक आव्हान । वासुदेव पाही तपासून । करी औषधयोजन ।

तयांसाठी ॥१२॥ हाताला चांगला गुण । म्हणून येती रुग्ण । करिती आग्रहाची निमंत्रणं । सदिच्छा भेटीची ॥१३॥ गुरु मग शिष्याला । सांगे महंत व्हावयाला । तडा न जावो विश्वासाला । रुग्णांच्या म्हणूनिया ॥१४॥ तुम्ही आता पुरेसे पात्र । करावा कारभार स्वतंत्र । वासुदेवास मात्र । ग्रासे निराशा ॥१५॥ संपली उमेदवारी । स्वतः करणे आता तयारी । चरितार्थाची संसारी । उमज पडे ॥१६॥ पत्नी मुलांचा नको विसर । आणावया त्यासी नको उशीर । स्थावरासाठी खर्च फार । येत असे ॥१७॥ दयाळू स्वभाव । म्हणून उत्पन्नाचा अभाव । काळजी नैराश्याचा प्रभाव । वासुदेवावरी ॥१८॥ आठवे भूतकाळ । करी मनाचा गोंधळ । ऐहिक जीवनातील अंतकाळ । आठवे आईचा वासुदेव ॥१९॥ आईचा आला काळ । भरत आली मृत्यूवेळ । वासुदेव गंगाजळ । मुखी घाले आईच्या ॥२०॥ नातेवाईकांची सरशी । कुणी न करे चौकशी । वयाच्या पंधराव्या वर्षी । मृत्यू घडे पित्याचा ॥२१॥ अनुभव ऐसा कडवट । वजा करिती आप्तेष्ट । जीवनाचा चलच्चित्रपट । कष्टदायी शोकांतिका ॥२२॥ नसे भौतिक सुख ईप्सित । तरी दैवी कृपा प्राप्त । पवित्र धर्मग्रंथ प्रभावित । करिताती वासुदेव ॥२३॥ निराशा क्लेश टाकिती काळवंडून । सारे व्यथित जीवन । सुख आणि समाधान । गीतावचनही ना देई ॥२४॥ दुःखी जीवन जगण्यात । ऐहिकाचा कोणता हेत । करावा या जीवनाचा अंत । आपणंची स्वतः ॥२५॥ स्वतःची अकार्यक्षमता । करावया लावी आत्महत्या । परी न दाखविणे

अलिप्तता । संसारातून ॥२६॥ नको कोणता योग । नको तैसा कोणताही प्रयोग । येण्या कुंडलिनीस जाग । तपस्या हवी ॥२७॥ दोन भुवयात केंद्रित लक्ष । तैसा थांबे श्वास । गुदमरे फुफ्फुस । तयायोगे ॥२८॥ अती वेदना देहास । वीजप्रवाह सर्वांगास । अनुभवे पाही प्रकाश । कुंडलिनी जागृतीत ॥२९॥ होई देह मृतवत । अवस्था असे शून्यवत । प्रकाशमान प्रगटे ज्योत । अग्नितेजी ॥३०॥ सकल ब्रह्मांडास व्यापून । मी राहिलो उरून। सहस्रसूर्य प्रकाशमान। स्वत:भोवती ॥३१॥ सांडिले मी द्वैता । नाही राहिली विविधता । परमानंदी वाढे उच्चता । उदात्तता आत्म्याची ॥३२॥ खिस्त देई आशीर्वचन। घ्यावे शांततेचे दान । दिव्य अनंत प्रकाशी अवगाहन । आता करावे वासुदेवा ॥३३॥ दिव्य पावित्र्याचा त्रिकोणी संगम । जयाचे करिती स्तवन । ऋषी मुनी संत सज्जन । त्या संगमी स्नान वासुदेवाचे ॥३४॥ पत्करूनही बंधन । घेता येई 'स्व'तंत्रपण । परमेश्वरच राही सभोवती व्यापून । हे ज्ञान वास्तवाचे ॥३५॥ ऐसी लागता समाधी । नसे भान नसे शुद्धी । उपाधी किंवा व्याधी । वासुदेवा ॥३६॥ अशा दिव्य उत्तेजित । वासुदेव राही अवस्थेत । मन आणि बुद्धी विचलित । कैसी होई ॥३७॥ दिव्य प्रकाशाचे संरक्षण। काळजीस नाही कारण। होई शुद्ध अंत:करण। नवजीवनी ॥३८॥ विश्वचैतन्याचा हा प्रभाव । साक्षात्कारी अनुभव। अक्षय आनंदाचा उद्भव । तयातुनी ॥३९॥

॥ इति वासुदेवार्पणमस्तु ॥

अध्याय आठवा

तेल्हारा गावी दवाखाना

श्री गणेशाय नमः ।। श्री वासुदेवाय नमः।। श्री काशिनाथ गुरवे नमः ।।

दिव्य प्रकाशाचा सागर । जो तयात डुंबणार । काळजी किंवा फिकीर । कशाची असे तया ।।१।। साधने भागवाया गरज । मिळती उद्या किंवा आज । देवीकृपे सहज । पोटापुरती ।।२।। जणू पक्षी चंडोल । भरारी त्याची आकाशातील । गाणे गाई मोकळं । मंजुळ तैसे आनंदाने ।।३।। हीच ती प्रचीती । थांबवे सर्व भ्रमंती । देई सर्व व्यवस्थिती । बैसल्याजागी ।।४।। ऐसी दिवस रात्र जात । भेटती सर्व परिचित । वेळ जाई सत्संगात । ईश्वर योजने ।।५।। भोवतीची जमवाजमव । खटाटोप व्यर्थ सर्व । कार्यकारण परत्व । मायाभ्रम ।।६।। सर्व भेटीस येत । मित्र तैसे परिचित । मुमुक्षु अध्यात्ममार्गात । सत्संग घडे वासुदेवा ।।७।। रहावया धर्मशाळा । जवळ शिक्षक आणि शाळा । गणेशोत्सवाचा मेळा । नवविधाभक्तीसाठी ।।८।। व्याख्यानासाठी व्यासपीठावर । बसता दृष्टी गणेशावर । बोलावयासाठी मानवी शरीर । विषय आयत्या वेळेचा ।।९।। मनुष्यप्राण्याचे तन । देवा वाटे घ्यावे मागुन । कारण ते साधन । श्रेष्ठतम सिद्धीचे ।।१०।। जाणता मानवी शरीर । योगाभ्यास होई सुकर । अनुभव सहज सुंदर । बोलताती वासुदेव ।।११।। ऐसा हा मानव । ईर्षा करिती देवदानव । सेवक ईश्वराचे नित्य देव । नरकी दानव पडताती ।।१२।।

विसरता नरमेशा । ऐसी मिळे शिक्षा । भोगणे येई नरकदशा । दानवांसी ॥१३॥ दोघांस ईश्वराचे बंध । तैसे तयांचे प्रारब्ध । तयाने दोन्ही विद्ध । देव आणि दानव ॥१४॥ निश्चित करण्या नियती । वर्चस्वासाठी प्रकृती । पुण्य-पापाची जागृती । विवेकाने ॥१५॥ मनुष्य आहे 'स्व'तंत्र । तोच मोक्षासी पात्र । सुख-दुःखाची निवड मात्र । त्याने करावी विवेके ॥१६॥ मानवदेह अध्यात्मकेंद्र । त्यात वसती नाडी चक्रं । सुप्त शक्तीचे यंत्र। चमत्कारासाठी ॥१७॥ त्या केंद्राचे उद्घाटन । तयाचे तैसे चेतन । करण्या नियमित साधन । मार्गदर्शनी गुरुमुळे ॥१८॥ प्रत्येक मानव कर्तबगार । तसा तयाचा अधिकार। परमानंदाचा साक्षात्कार । होण्यासाठी ॥१९॥ जर ऐसा मानव । स्वतःस मानू लागे देव। तयायोगे दानवत्व । येई तयासी ॥२०॥ दुःखाने देव सकळ । होतील फार व्याकुळ । परी मानवी बळ । दुर्दम्य देण्या परीक्षेसी ॥२१॥ वासुदेवाचे ज्ञानसत्र । अवगत सर्व शास्त्र। जणु शमीवरील शस्त्रं । उघड होती ज्ञानसंवादी ॥२२॥ मला काढावयाचा दवाखाना । मी शोधे योग्य स्थाना । मिळे मदतीचा खजिना । तयासाठी ॥२३॥ सुरू जाहला संसार । प्रापंचिक जीवन रीतसर । तनामनाच्या व्याधींवर । करी उपचार वासुदेव ॥२४॥ नसे केवळ औषध देणे । तयायोगे व्याधी निवारणे । आध्यात्मिक चर्चेचे ठाणे । बने दवाखाना वासुदेवाचा ॥२५॥ सुचेल तो विषय । सोपा किंवा रहस्यमय । ज्ञान संवादा समय । काही नसे ठराविक ॥२६॥ ऊठसूठ ईश्वर । नाही घेत

अवतार । तयाच्या अस्तित्वाचे अवडंबर । माजवू नये ॥२७॥ परमार्थाचा धंदा । अज्ञानातून अंधश्रद्धा । सामर्थ्यपद निंदा । ज्ञानापुढे अज्ञानाची ॥२८॥ फायदा मिळवण्या वैयक्तिक । बने वर्तन चमत्कारिक । असहाय्यापुढे चमत्कारक । वाटे अभ्यास नसताना ॥२९॥ करावा जरा विचार । ऐशा शक्तीचा क्षणभर । नाही जावे लागे दूर । शोधावया ॥३०॥ जे जे करी ईश्वर । ते सर्वच चमत्कार । कार्यकारण कळणार । उपासनेने ॥३१॥ रानटी आणि काळसर । ओंगळ तैसा आकार । तयाभोवतीचा अंध:कार । दिसे योग साधकासी ॥३२॥ भव्य दिव्य जे जे प्रकाशमान । तयाभोवती सोनकिरण । ईश्वराचे ते सृजन । जाणोन घ्यावे ॥३३॥ भक्तपत्नी गर्भवती ॥ अवघडली अवस्था अती । शस्त्रक्रियेची आपत्ती । उभी ठाके सामोरी ॥३४॥ शस्त्रक्रिया लांबवा । सात दिवस अवधी द्यावा । देवी भगवतीचा धावा । ध्यानामध्ये ॥३५॥ आपण करावे कल्पनेस । देवी येईल मदतीस । तिच्या सामर्थ्यावरील विश्वास । प्रगट करी वासुदेव ॥३६॥ गाढ श्रद्धेने पडे स्वप्न । बेटावरती मुले लहान । तयापैकी एक येऊन । मांडीवरी बैसतसे ॥३७॥ हे ईश्वराचे कौतुक । होईल सर्व ठाकठीक । नको काळजी नको धाक । अरिष्टाचा ॥३८॥ अंडाकृती प्रकाश । करी देही प्रवेश । संकटसमयी येई परमेश । रक्षावया ॥३९॥ सोपी होई प्रसूती । तयायोगे अपत्यप्राप्ती । वासुदेवांची उक्ती । खरी होई ॥४०॥ बालकाचे शरीर नीलवर्ण । वाटे हे रोगलक्षण । काळजी करण्याचे कारण ।

नाही म्हणती वासुदेव ॥४१॥ जेव्हा ज्यासी उपचाराची गरज पडे । तेव्हा वैद्यासी साकडे । गुण येता विसर पडे । ऐसे न व्हावे ॥४२॥ ऐसा पुत्र नामे मुकुंद । ईश्वरकृपेचा प्रसाद । मिळवताना प्रमाद । घडो नये ॥४३॥ टाळावा चिकित्सावाद । विसरावा लोकप्रवाद । व्हावा फक्त ज्ञानसंवाद । कृपा ईश्वरी जाणावया ॥४४॥ जणू श्रीकृष्ण गोविंद । जन्मास येई नामे मुकुंद । टाळिता चिकित्सावाद-विवाद । मिळे आशीर्वाद ईश्वरी ॥४५॥

॥ इति वासुदेवार्पणमस्तु ॥

ॐ या कुंदेंदुतुषारहारधवला या शुभ्रवस्त्रावृता । या वीणावरदंडमंडितकरा या श्वेतपद्मासना ।
या ब्रह्माऽच्युतशंकरप्रभृतिभिर्देवैः सदा वंदिता । सा मां पातु सरस्वती भगवती निःशेषजाड्यापहा ॥ ॐ

अर्थ - जी कुंदफुलांप्रमाणे, चंद्राप्रमाणे, दवबिंदूंच्या हाराप्रमाणे धवल (गौरवर्ण) आहे; जी शुभ्र वस्त्रांनी आच्छादित आहे; जिचे हात वीणेच्या दांड्याने सुशोभित आहेत; जी शुभ्रकमळावर बसलेली आहे; ब्रह्मदेव, विष्णु, शंकर इत्यादी देव नेहमी जिचे वंदन करतात; ती बुद्धिमांद्य पूर्णपणे घालवणारी सरस्वतीदेवी माझे रक्षण करो.

अध्याय नववा

विठ्ठल येई घरा

श्री गणेशाय नमः ।। श्री वासुदेवाय नमः।। श्री काशिनाथ गुरवे नमः ।।

प्रसन्न होई कालिमाता । देई वासुदेवा दृष्टांता । स्नानोपचारातील व्यर्थता । ध्यानी येई ।।१।। नको व्हावया समाधान । व्रत वैकल्य अनुष्ठान ।कीर्तन आणि प्रवचन । ईश्वर-भक्ती ।।२।। जग आत्मिक वास्तव । दिव्य शक्तीचा प्रभाव । भेटीस येण्या वासुदेव । आर्त सारे ।।३।। दोन जुळ्या व्यक्ती । प्रकाशवलय भोवती । माँजीस भेटावया येती। स्वप्नामध्ये ।।४।। आम्ही असतो पंढरपुरास । आलो गुरुजींना न्यावयास । द्यावे ऐशा निरोपास । परत येता गुरुजींना ।।५।। येता एकादशी आषाढी । पंढरीस यावे उभाराया गुढी । मानावी विनंती एवढी । सांगा तयासी ।।६।। निरोपाचा पडे विसर । स्नानाचे पाणी अंगावर । इसम सावळा घोंगडे खांद्यावर । येई ऐशा रूपात ।।७।। करी वासुदेवास नमस्कार । मनसोक्त स्नान एकत्र । विचारिता 'जेवणार?' । होय म्हणे पाहुणा ।।८।। अन्न फक्त एका माणसास । वासुदेवा घडे उपास (उपवास) । जेवणानंतरी आठ आण्यास । पाहुणा मागे ।।९।। मला पैशाची जरूर । घेईन विठोबास हार । गाठेन नंतर पंढरपूर । अर्पण करण्या ।।१०।। हार मिळेल पांडुरंगाला । कळून येईल तुम्हाला । बोलून ऐशा बोलाला । अंतर्धान होई पाहुणा ।।११।। झाल्यावर दिसेनासा । वासुदेव आठवे आजच्या

दिवसा । भेटावयासी त्यांच्या भक्तां । निमंत्रणावाचून स्वतः गृही येती ॥१३॥ परी जीवन दैनंदिन । वस्त्र निवारा अन्न । यात जाई गुरफटून । दखल तयांची घेताना ॥१४॥ प्रश्न सर्व चरितार्थाचा । सामग्रीच्या उपलब्धतेचा । विवंचना आणि काळजीचा । पसारा सर्व ॥१५॥ प्रापंचिक कटकटी । जमा-खर्चासाठी लाकडी पेटी । भेटी आणी ताटातुटी । फुकटाफुकटी तैसीही ॥१६॥ घेता धर्म गृहस्थी । पै पाहुणा अतिथी । असे कोणतीही तिथी । येई जाई ॥१७॥ दाखवून अगत्य आस्था । सर्वांची करणे व्यवस्था । संसाराच्या खस्ता । खाई कोण ॥१८॥ माँजी वासुदेवा सहचारिणी । जणु कृष्णास रुक्मिणी । करीत सर्वांची जुळणी । संसारात ॥१९॥ सर्व लागे संपावयास । गुरुजी बसता जेवावयास । माँजीस होई त्रास । घशात घास उतरे ना ॥२०॥ भूक नाही लपविता येत । तरी बायकामुले शांत । जेव्हा होई वाताहात । संसाराची ॥२१॥ काय करावे कर्तव्य । कोणते याचे भवितव्य । काय करावे सव्यापसव्य । त्यांच्यासाठी ॥२२॥ काय करावी कृती-युक्ती । मार्ग न दिसे पुढती । 'योगक्षेमंवहाम्यहं' उक्ती । स्मरावी आता ॥२३॥ जोपर्यंत न सुटे समस्या । करावी आता तपस्या । तेणे जाणावे रहस्या । ईशकृपेच्या आणि सत्तेच्या ॥२४॥ होत्याचे नव्हते । नव्हत्याचे होते । येई गव्हाचे पोते । कृपासत्ते गृहामाजी ॥२५॥ याचा येई अनुभव । बोध घेई वासुदेव । स्थान नित्य शोधावं । देवाचे जे प्रथम ते ॥२६॥ इति वासुदेवार्पणमस्तु ॥

अध्याय दहावा

मौजी बंधन

श्री गणेशाय नमः ।। श्री वासुदेवाय नमः।। श्री काशिनाथ गुरवे नमः ।।

वासुदेवांच्या जीवनात । घालोनि हात हातात । कृपा घडवी मदत । समस्या सोडविण्या सर्वांची ।।१।। ब्राह्मण पुत्रावर । घडावा उपनयनसंस्कार । कमाई थोडी-खर्च फार । येत असे तयासाठी ।।२।। घडावा सर्व थाटमाट । यावे सर्व जे निकट । तरी खर्चासी काट। मारावी लागे ।।३।। सर्वांस तोंडी निमंत्रण । परी वासुदेवाचे ऐसे सज्जनपण । कार्या येती अनेकजण । न बोलविताही ।।४।। उत्साह येता कानावर । टाकिला देवावर भार । फक्त रुपये शंभर । खर्चासाठी उपलब्ध ।।५।। साठाऐवजी सहाशे येत । कुटुंबीय आप्तेष्ट आणि प्रतिष्ठित । बरेच असती अनिमंत्रित । कार्यस्थळी ।।६।। जैसे पाणी दुधात । न वाटे विसंगत । तैसे कार्याच्या वातावरणात । मिसळून जाती सर्वही ।।६-अ।। कसे दाखवावे अगत्य आस्था । कशी व्हावी व्यवस्था । असहाय्यतेची अवस्था । आली वाटे ।।७।। पहावी सर्व परिस्थिती । साक्षी बनून धरावी शांती । थांबून घ्यावी प्रचीती । मदतीची ईश्वराच्या ।।८।। जेवणावळीवर जेवणावळ । सकाळ ते संध्याकाळ । भोजन घेऊन तृप्त सकळ । विनापवाद ।।९।। तृप्त होता सर्वजण । नंतर वासुदेवा जेवण । करे ऐसे कोण? । मालक एक सर्वांचा ।।१०।। ही दैवी संपत्ती । उपासनेची फलश्रुती । लक्ष्मीची श्रीमंती ।

सरस्वतीची तैसी ॥११॥ तुमची जागा हृदयात । नसावी का माझ्या गृहात? । म्हणून होई अश्रुपात । वासुदेवनयनी ॥१२॥ शेवटी गोड ते सफल । पैसे घेई मगनलाल । शंभर रुपयाचा माल । देणे लागे ॥१३॥ समारंभ सोहळा सगळा । दैवी कृपेचा आगळा-वेगळा। प्रभूचा हिशेब निराळा । तोच जाणे ॥१४॥ दैवी प्रेमसत्तेचे संरक्षण । तयाची घडावी जाण । त्यातून कळे कंरे कोण । शक्य सारे अशक्य जे ॥१५॥ काही न धरणे गृहीत । मला नाही काही माहीत । तो देणारा जो देत । भरभरून ॥१६॥ पैसा नको म्हणे नर । वासुदेव देई नकार । परत करी रुपये शंभर । सांगे पदर पसरावया ॥१७॥ ऐसीच कथा द्रौपदीची । तिच्या मोकळ्या थाळीची । देठ खाऊन केलेल्या तृप्तीची । आपुल्या भुकेच्या कृष्णाने ॥१८॥ थाळीतील देठपान । स्वयेच मुखी घालून । घाली सहस्र ब्राह्मणभोजन । वासुदेव ॥१९॥ तोच एक विष्णु । भरून राहिला अणुरेणु । बहुविध झाला परमाणु । वासुदेव ॥२०॥ विष्णु ऐसे महद्भूत । येई सामोरी बहुरूपात। देणारा-घेणारा हात । तोच असे ॥२१॥

॥ इति वासुदेवार्पणमस्तु ॥

अध्याय अकरावा

मजहरखान व तेजोगोल

श्री गणेशाय नमः ।। श्री वासुदेवाय नमः।। श्री काशिनाथ गुरवे नमः ।।

मजहरखान एक हेडमास्तर । तैसेही ते डॉक्टर । चर्चा अनेक विषयांवर । तत्त्वज्ञानावर तैशी वासुदेवांशी ।।१।। शास्त्रचर्चेचा स्रोत । अध्यात्मज्ञाने होई अवगुंठित । कारण शेवट सुरुवात । अध्यात्मज्ञाने शास्त्रांची ।।२।। त्यापेक्षा काय वेगळं । सर्व शास्त्रांचे मूळ। वरी फांद्या फुलं फळं । वृक्षासी एक ।।३।। विचारांती तत्त्व । परंतु श्रेष्ठ अनुभव। प्रकाश मूळाशी 'खू' देव । नूर दावी ।।४।। वासुदेवांचा आध्यात्मिक अधिकार । मजहरखान दावी आदर । नेले जरी ग्रंथ बरोबर । चर्चा स्वरूपात तात्त्विक ।।५।। इच्छा होई मजहरखाना । प्राप्त करावे मार्गदर्शना । जयायोगे उपासना । प्रगतीमार्गे ।।६।। भाषा ग्रंथज्ञान प्रभुत्व । दावितसे वासुदेव । मुमुक्षूंसी अभिनव । मार्गदर्शन वासुदेवाचे ।।७।। वाचले कुराण पुराण । तरी अनुभवातून उदाहरण । ग्रंथातील अर्थ कठीण । सोप्या स्वैर उपदेशी ।।८।। करिता ध्यान । मिळे दृष्टी नवीन । दोन भुवयांत दर्शन । प्रकाशाचे ।।९।। उजेड गोलाकार । उलटी पाने भराभर । तयातून साक्षात्कार । अमानवी ।।१०।। जे वाटे विचारावे । ते आपोआप स्पष्ट व्हावे । न विचारताही वासुदेवे । उत्तर द्यावे जिज्ञासूला ।।११।। प्रश्नापूर्वीच उत्तर । शंका होती सर्व दूर । गवसे तेव्हां सूर । अज्ञानातील

ज्ञानाचा ॥१२॥ जाणावया धर्मरहस्य । लागली ज्यास आस । त्यासी मिळे उपदेश । न मागता ॥१३॥ व्हावे अधीर । नम्रतेने दाखवावा आदर । प्रश्नाचा पुनरुच्चार । नमस्कार करावा गुरुपायी ॥१४॥ गूढ साधना पवित्र । ध्यानधारणेचे तंत्र । उपासनेसाठी मंत्र । गुरुमुखी ॥१५॥ होता संस्कार गुरूंचे । दैवी देणे ज्ञानप्रकाशाचे । पारदर्शक शरीराचे । दर्शन घडले शिष्यासी ॥१६॥ आनंद मिळे राऊळात । शिष्य घेई जो शब्दातीत । येणे पूर्वस्थितीत । नको वाटे शिष्यासी ॥१७॥ संपता वेळ ध्यानधारणेची। जाणीव येई भोवतीच्या जगाची । इच्छा असो व नसो तयाची । मुमुक्षूला ॥१८॥ व्हावे कुराणाचे भाषांतर। घालविण्या द्वेष-मत्सर। सोप्यातून सोपस्कार। नाहीसा व्हावा ॥१९॥ वासुदेव ऐसा संत । भूमीवर चालत बोलत । जिज्ञासूंशी संवाद साधत । धर्म स्थापित व्हावया ॥२०॥ हेच अवताराचे प्रयोजन। रक्षावया साधूजन। दुष्ट प्रवृत्तीचे नाशन। वासुदेवाच्या ॥२१॥

॥ इति वासुदेवार्पणमस्तु ॥

अध्याय बारावा

वृंदावन

श्री गणेशाय नमः ।। श्री वासुदेवाय नमः।। श्री काशिनाथ गुरवे नमः ।।

अहंकार जेथ न शिल्लक । नको लोकप्रियता नको कौतुक । कसल्याचाहि नसे इच्छुक । निरहंकारी ।।१।। याबद्दल म्हणे ख्रिस्त । जरी राही हा जगात । तरी नाही राहत । या जगी ।।२।। कमल अणि कमलपत्र । दोघे राहती पाण्यावर । दवबिंदू तयांवर । ठरती कैसे? ।।३।। माया मोठेपणासी । जागवाया जनमानसी । करिती प्रयत्नांसी । उघडपणे ।।४।। मिळविणे लौकिक संपत्ती वैभव । व्हावा तसा गुणगौरव । प्रदर्शनाचा आविर्भाव । संतत चाले ।।५।। समाधान वाटे मिळे या क्षणी । गर्वासी खतपाणी । ऋद्धि-सिद्धीची आळवणी । जादूगिरी ।।६।। जो जो आध्यात्मिक । त्याची व्हावी जवळीक । तयायोगे कौतुक । माझे व्हावे ।।७।। परंतु निष्काम कर्मयोगी । वासुदेव आढळे जागोजागी । कोणी नसे अभागी । दर्शनोत्सुक ।।८।। जरी जवळीक झाली । परी नाही उमगली । तयांच्या ज्ञानाची खोली । संभ्रमाने ।।९।। माझे हे वृंदावन । आकर्षित करी कसे कोण । तुमच्या गुरुजींचे दर्शन । होई येथे ।।१०।। दर्शन देई राधा । वासुदेवासी तीनदा । मीलनाच्या आनंदा । भरती येई ।।११।। म्हणे वासुदेव राधेस । तूच माझा श्वासोच्छ्वास । विव्हळ करी जो विरही सहवास । देई मजला ।।१२।। दोघे होती कासावीस । घडावया सत्संग सहवास ।

भेटीची आतुर आस । एकमेकांच्या ॥१३॥ एक देशीय दोन जीव । राधा आणि वासुदेव। एकमेकांचे वास्तव्य । कैसे एकमेकांवाचून ॥१४॥ एक बासरी दुजा ओठ । त्यातून नादं प्रकट । फुंकण्याचे कष्ट । देव घेई ॥१५॥ दोघांचं असं नातं । पडदा मध्ये झिरझिरीत। प्रेमाच्या झुळुकेने हलत ।॰ द्वैतदर्शी ॥१६॥ हालचाल पडद्यात । होता दुज्यासी माहीत। लपंडावाची गंमत । खेळात या ॥१७॥ त्या पडद्या पलीकडे । कोण लपे कोणीकडे । कोण कुणासी कैसा सापडे । वेडे होता प्रेमलीलेत ॥१८॥ कृष्ण प्रियकर राधा प्रियकरी। ती तर कृष्णाची बासरी । तिच्यातून ॐ कार नाद लहरी । प्रेमे ओठी लावित ॥१९॥ राधेने संसार सोडला । केला परमार्थ दुजा दादला । न भिता लोकापवादाला । पती केला कृष्णासी ॥२०॥ ऐसा हा व्यभिचार । पारमार्थिका अति सुंदर । मिळविण्या शाश्वत शरीर । उद्धार तैसा ॥२१॥ परमार्थ म्हणजे प्रेमलीला । ईश्वराच्या जेव्हा जवळ आला। सत्ता मानिता करी कृपेला । निरंतर ॥२२॥ घालिताना त्यास साकडे । यास प्रेमाचे असता वावडे । ईश्वर जाई कुणीकडे । निसटून ॥२३॥ खेळगड्यांचा लपंडाव । लपणे शोधणे आविर्भाव । करिती राधा वासुदेव । ऐशा लीला प्रेमाच्या ॥२४॥ संकल्प शोध परमेश्वराचा । कोणाच्या नसे परवानगीचा । फक्त अर्जुन असे वासुदेवाचा। बंधुसखा ॥२५॥

॥ इति वासुदेवार्पणमस्तु ॥

अध्याय तेरावा

संगीत आणि ज्योतिष

श्री गणेशाय नमः ।। श्री वासुदेवाय नमः।। श्री काशिनाथ गुरवे नमः ।।

चांगले गळी गाणे । अथवा तैसे वाजविणे । कीर्तनातून अनुभवणे । सख्य ते परमेश्वराचे ।।१।। गायक वादकासाठी हवा श्रोता । दर्दी जाणकार जाणता । दाद देणारा दाता । कलाविष्कारी ।।२।। गायकाचा अभिमान । श्रोत्यांचा करे अपमान । तयांचा व्हावया मान । संगीत शिके वासुदेव ।।३।। गुरु पंढरपूरकर । वासुदेव तयांचा शिष्यवर। बने संगीत कलाकार । जाणकार सादर करावया ।।४।। घालविण्या अहंभावाला । वासुदेव करी लीला । जागा दाखवाया । ज्याची त्याची ।।५।। डोकेदुखी भक्ताची । संगीत जादू वासुदेवाची। सक्रीयता शांतीची । प्राप्त करूनी देत असे ।।६।। ज्ञान ऐसे भव्य दिव्य । तसे संगीत आणि काव्य । अध्ययन अध्यापनाचा विषय । वासुदेवाचा ।।७।। ज्योतिष एक मोठे कोडे । वासुदेव घेई त्याचे धडे । जे घडे ते कैसे बिघडे । जे बिघडे ते घडे कैसे ।।८।। पाहणे दाखविणे हात । सांगण्या घेणे कपोत । कैसा यत्न काय हेत । भविष्य-भूत वर्तायाचा ।।१०।। रहाण्यास असता वर्तमान । काय भविष्याचे प्रयोजन । किंवा भूताचे ज्ञान । बदली कैसे प्रारब्ध ।।१०।। व्यापाराचे ज्योतिष ।

वासुदेवाचा उपदेश । व्यवहारी देई यश । ईशकृपे ॥११॥ दिसे गोलाकार दिवा । जणू नभी चांदवा । दर्शन देई वासुदेवा। स्त्री शक्ती राधा ॥१२॥ हीच राधा प्रियकरी । जेव्हा बने मातोसरी । शंकराच्या छातीवरी । नर्तन करे ॥१३॥ एके जागी समाधीतून । यमुना नदीत करी स्नान । वातावरणाचे संपूर्ण वर्णन । करीतसे वासुदेव ॥१४॥ वृंदावन होता शांत निद्रिस्त । वासुदेव राही ध्यानस्थ । तेव्हा कृष्णाची सखी भक्त । दर्शन देई ॥१५॥ दोघे एकमेकांकडे पाहत । वासुदेवाचा धरोनी हात । राधा घेई आपुल्या हातात । प्रेमभरे ॥१६॥ आपुल्यातील तो एक । तया भेटाया मी उत्सुक । आता होईल जवळीक । राधा म्हणे कायमची ॥१७॥ राधा राही जेथ । तेथे जावया वासुदेव अस्वस्थ । होई तात्काळ मार्गस्थ । स्थान दर्शना ॥१८॥ तेथे करण्या आरती । वासुदेव व्याकुळ अती। परी लौकिकातील दुरुस्ती । कालापव्ययी ॥१९॥ राधेच्या वास्तव्याचे वातावरण । देखोनि नयन अश्रुपूर्ण । भेटून देई रुपया नाणं । कन्यकांसाठी ॥२०॥ राधेचा प्रसाद मिळता । अश्रुओघ होई थांबता । लाभे कृतकृत्यता । पुन्हा अश्रू ढाळावया ॥२१॥ अध्यात्म न मज अनुभूत । वासुदेवा म्हणे भक्त । आता करावी मदत । मजला प्रगत व्हावया ॥२२॥ गुरु तुझा महंत । न सोडी तयाचा हात । वासुदेव सांगे ध्यान पद्धत। प्रचीतीसाठी ॥२३॥ निष्ठेची ही महती । राधादर्शनाची प्रचीती । भक्त घेई करिता भक्ती। सद्गुरुची ॥२४॥ गुरुकृपेचे अंजन । मिळता उघडती नयन । दृष्टी निराळी घेई अर्जुन।

कृष्णाकडुनी ज्ञानाची ॥२५॥ वासुदेव ब्रह्मचैतन्य योगी । उपभोगातून विरागी । संवेदनारूप सर्व जगी । कुंडलिनीच्या ॥२६॥ अमृत अनुभवा ऐशा । घ्यावया द्यावे आशिषा । प्रसन्न कराया परमेशा । वासुदेवा गुरुदेवा ॥२७॥

॥ इति वासुदेवार्पणमस्तु ॥

ॐ

('ॐ' हे अक्षर अ, उ आणि म् यांचे बनलेले असून ही तीन अक्षरे अनुक्रमे विष्णु, शंकर व ब्रह्मदेव यांची द्योतक मानली जातात. अश्या तऱ्हेने एकत्र्या ॐच्या उच्चाराने या तिन्ही देवांचे स्मरण होते. 'ॐ' हेच ब्रह्म आहे. कोणत्याही मंत्राची सुरुवात आणि शेवट ॐच्या उच्चाराने करतात. या संदर्भात ॐचा अर्थ 'तथास्तु' असा होतो व त्या मंत्रातील विनंतीची पूर्तता होण्याची धारणा प्रकट होते.)

ॐ पूर्णमदः पूर्णमिदं पूर्णात्पूर्णमुदच्यते । पूर्णस्य पूर्णमादाय पूर्णमेवावशिष्यते ॥ ॐ

अर्थ - ते (ब्रह्मही) पूर्ण आहे, हे (विश्वही) पूर्ण आहे. पूर्णातून (ब्रह्मातून) पूर्ण (विश्व) काढल्यानंतर शिल्लक राहते तेही (ब्रह्म) पूर्णच असते.

अध्याय चवदावा

संगीत सेवा

श्री गणेशाय नमः ॥ श्री वासुदेवाय नमः॥ श्री काशिनाथ गुरवे नमः ॥

तेल्हाराचा निरोप घ्यावा । ऐसे वाटे वासुदेवा । जावे सोयीस्कर गावा । चरितार्थासाठी॥१॥ करावी चांगली नोकरी । जावे आपुल्या घरी । रहावे संसारी । पालनपोषणा कुटुंबाच्या ॥२॥ करावा प्रपंच नेटका । यातून नाही सुटका । आर्थिक लाभ व्यावसायिका । मिळत असे ॥३॥ सोडून प्रपंचाची संगती । काय होईल परमार्थी गती । स्थिर चित्त आणि मति । करणे राहून संसारी ॥४॥ वासुदेव घेई पुढाकार । योग अध्यापना तयार । एके दिवशी सोयीस्कर । मार्गदर्शन करे बैजिनाथा ॥५॥ येता बनपूर। भेटती गुप्ता जे पदवीधर । कोणी नाही घेणारा कष्ट अपार । योगी वासुदेवासारखा ॥६॥ मिळून मार्गदर्शना । घडता योगसाधना । उमजून येती गूढ घटना । आध्यात्मिक ॥७॥ कण्याखालून संवेदना । कुंडलिनी जागृतीची चेतना । अनुभवी परिवर्तना । सर्व शरीरी ॥८॥ येता नागपूर । भेटती गुप्ता वजनदार । जे गृहस्थ पाहत कारभार। आर्यसमाजाचा ॥९॥ गुप्तांना होई आजार । त्यासाठी घेत उपचार । निदान करावया सत्वर । डॉक्टर विचारिती वासुदेवा ॥१०॥ होई पातळ शौचास । आले वासुदेवाच्या निदर्शनास । करिती औषध योजनेस । वासुदेव ॥११॥ औषधांचा परिणाम। रुग्णा पडे आराम ।

व्याधी पावे विराम । दैवी कृपे ॥१२॥ जरूरी आहे शिक्षक । जो सहाय्यक गायक । तयाजागी नेमणूक । वासुदेवाची ॥१३॥ ६२ रुपयांची नोकरी । चरितार्थासाठी असे अपुरी । संगीत विद्यालय काढण्याची तयारी । करीतसे वासुदेव ॥१४॥ शिकविण्या संगीताला । खोली मिळे वासुदेवाला । तैशा त्याच्या कुटुंबाला । दुर्गगावी ॥१५॥ऐसा अनुभव सर्वत्र । शिष्य सोडे टीकास्त्र । गुरू देई न प्रत्युत्तर । शिष्यालागी ॥१६॥ टीका गुरूच्या अनुपस्थितीत । परी गुरूस तयाचे ज्ञान होत । शिष्या वाटे शिकावी योगपद्धत। होण्या अवगत ज्ञान हे ॥१७॥ हा कैसा चमत्कार । गुरू जाणे शिष्याचा मनोव्यापार । न करिता प्रत्यक्ष उच्चार । टीकेसाठी ॥१८॥ चिरंतनाची होण्या प्राप्ती । घडे गुरूची प्राप्ती। गुरुकृपे दृष्टीची प्राप्ती । अतींद्रिय ॥१९॥ कृष्णा गुप्ता बने शिष्य । गुरूंशी होता परिचय । लहान बालिकेचे दृश्य । गुरु वर्णे ॥२०॥ सांगती तिसी विवेकानंद । वासुदेव व मी अभेद । घेई तयांचा आशीर्वाद । साधनेसाठी ॥२१॥ इतरही पत्करती शिष्यत्व। मानुनी गुंरू वासुदेव । घेण्या आध्यात्मिक अनुभव । अगम्य जो ॥२२॥ परमानंद अवस्थेत । राही वासुदेव अलिप्त । जगाच्या पसाऱ्यात । कोलाहली ॥२३॥ ऐकत असता संगीत । कोपरापासून हातापर्यंत । पायापासून टाचेपर्यंत । जाणीव शरीरा संवेदनेची ॥२४॥ संवेदना खालून वर । येई कण्याच्या मध्यावर । तेथून मेरुदंडावर। अंथरुणावर 'स्व'स्थपणी ॥२५॥ होता मसाज उपचार । खाली आल्यावर । पुन्हा

संवेदना येई वर । देहातुनी ॥२६॥ जाऊ दे जिथे जाणार । माझा न ताबा त्यावर । सर्व ईश्वरेच्छेचा आविष्कार । कुंडलिनी जागृतीचा ॥२७॥ सांगोनी कुटुंबियांस । काही नाही हे विशेष । म्हणून पावती बेशुद्धीस । वासुदेव ॥३८॥ संवेदना होई स्वैर । गात्रे थंड होता संचार । अंथरुणात पाठीवर । पडून राही वासुदेव ॥२९॥ हा नसे आजार । नको काही उपचार । गुरुजींच्या सूचनेनुसार । स्वस्थ सारे ॥३०॥ उच्च अनुभूतीचे वातावरण। शून्यवस्थी कालक्रमण । तटस्थ साक्षीदार म्हणून । राहती ऐसे वासुदेव ॥३१॥ आर्थिक व्यवस्था होत । मुलांचे विवाह होत । स्थिर स्थावर मिळकत । मिळत असे वासुदेवा ॥३२॥ ही ऐसी समाधी । साधनेतून सिद्धी । काही नसे उपाधी । कोणत्याही संदर्भाची ॥३३॥ करावया संसार । सांभाळणे बायकापोरं । अर्थार्जनासाठी दारोदार । भटकावे न लगे ॥३४॥ संगीताच्या सुरावटीतून । तीव्र संवेदना उत्पन्न । होता ऐसे उत्तेजन । समाधि लागे वासुदेवाची ॥३५॥ परमेश्वरप्राप्तीचे प्रयोग । काहींचे हठयोग। परी वाटे चैतन्ययोग । अनुसरावा वासुदेवांचा ॥३६॥ तयासाठी शिष्या । वासुदेव देती दीक्षा । पाहून निष्ठेची परीक्षा । शिष्यगणांची ॥३७॥ त्रिपाठी म्हणती वासुदेवासी । केले ध्यान पूजापाठासी । तरी न पावे अनुभवासी । आध्यात्मिक ॥३८॥ पाहुनी तयाचा निर्धार। केला शिष्याचा स्वीकार । ठेवती हात पाठीवर । आशीर्वादाचा ॥३९॥ जमली शिष्यांची बैठक । वासुदेव मार्गदर्शक । म्हणता 'आहे ठीक' । संवेदना जागृतीच्या ॥४०॥ संपे

स्वत:चे अस्तित्व । तैशी सभोवतीची जाणीव । पावयासी गती ऊर्ध्व । खाली यावं म्हणे गुरु ॥४१॥ पहावे सुवर्णचक्र । दिसेपर्यंत ध्यान कर । त्या स्थितीत राही स्थिर । उपदेश ऐसा ॥४२॥ कृतज्ञता व्यक्त करून । जावे गुरुशी शरण । तयाकडून आशीर्वचन । मिळावे वाटे शिष्यासी ॥४३॥ गुरूचा लाभ घडून । वाटे आनंद समाधान । गुरुसी करूनी नमन । समवेत भोजन गुरुच्या ॥४४॥ चालवाया आश्रमासी । हवा असे संन्यासी । परी वासुदेव गृहस्थाश्रमासी । पत्करीतसे ॥४५॥ विषय अनेक गहन । त्यावरी करे प्रवचन । मुमुक्षु संन्यासी इतर जन । तृप्त सारे ॥४६॥ अनुभवावे समाधी सौख्या । न करावी त्याची व्याख्या । गुरूची दीक्षा या सौख्या । देत असे ॥४७॥

॥ इति वासुदेवार्पणमस्तु ॥

ॐ भूर्भुव: स्व: । तत्सवितुर्वरेण्यं । भर्गो देवस्य धीमहि । धियो यो न: प्रचोदयात् ॥ ॐ

अर्थ - ब्रह्मरूप 'ॐ' हेच भू:, भुव:, स्व: इत्यादी सप्तलोक (व्यापून) आहे. पूजनीय सूर्यदेवाचे आम्ही ध्यान करतो. तो आमच्या बुद्धीला प्रगतीच्या मार्गावर पुढे घेऊन जावो.

अध्याय पंधरावा

परजनहिताय परिभ्रमण

श्री गणेशाय नमः ॥ श्री वासुदेवाय नमः॥ श्री काशिनाथ गुरवे नमः ॥

सोडून संगीत विद्यालय । परिभ्रमण परजनहिताय । कुटुंब करे उद्योग व्यवसाय । चरितार्थासाठी ॥१॥ वासुदेव बनती ज्ञानप्रसारक । कष्टी जनांचे उद्धारक । जे जिज्ञासू उत्सुक । ज्ञानसाधनी ॥२॥ संगीताचा सूर । गाठवी बीजमंत्र ॐ कार । तयानंतर साक्षात्कार । परमेश्वरी ॥३॥ तैसे होता जाई तोल । गात्रे होती शिथिल । काष्ठवत शरीर। संवेदनाशील नच राही ॥४॥ घालता योगाची बैठक । शरीर होई हलकं । परी व्यवहार लौकिक । अडचण करी ॥५॥ जागृत होता कुंडलिनी । व्यवहार फिरवे घाणी। समाधी जी संजीवनी । नच साधे ॥६॥ होता कुंडलिनी जागृती । दिव्य ज्योती प्रकाशती। अनुभव अपार शांती । तेजामध्ये ॥७॥ ख्रिस्त ऐसे बोले वचन । मीच सर्व प्रकाशी व्यापून । मीच मार्ग मीच जीवन । मला नाकारून कैसे चाले ॥८॥ दयाळू आहे तोच अल्ला । निर्मितसे मोहजाला । करी संपूर्ण निर्मितीला । नूर स्वतःचा दाखवोनी ॥९॥ सांगतसे इस्लाम । परवरदिगार दिल रहम । अल्लाह तेच परम । आत्मरूपी ॥१०॥ त्याचा अंश घेई मोहम्मद । टाळोनी अहं मद । बने प्रेषित प्रसाद । घेऊनीया ॥११॥ नाही जाण

भुकेची । तैशी अन्नाच्या चवीची । अवघड क्रिया खाण्यापिण्याची । समाधीत ॥१२॥ प्रकाश प्रगटे पोकळीतून । वाटे तेजाच्या सागरी विलीन । शरीर संवेदनाहीन । चैतन्यमयी ॥१३॥ हिंदू धर्मग्रंथांचा आशय । एकच प्रकाशपुंज ज्योतिर्मय । ईश्वर प्रतीक सूर्य । पूजेसाठी ॥१४॥ अग्नि प्रकाश पवित्र । म्हणती झरतुष्ट्र । पूजेसाठी अग्निहोत्र । अहिताग्नी ॥१५॥ प्रकाश पदार्थ (वस्तु) मूळ । सूक्ष्म किंवा जटिल । त्या प्रकाशापलीकडील । स्थान असे ईश्वराचे ॥१६॥ उपनिषदे वर्णिती हे विश्व । सजीव निर्जीवाचे वस्तुतत्त्व । उत्पत्ति नाश संभव । जयामुळे ॥१७॥ समाधी संजीवन । त्या विश्वात होणे विलीन । परत येण्याचे प्रयोजन । काही नसे ॥१८॥ विलीन व्हाया होणे लीन । दृष्टी मान उंचावून । कैसे व्हावे दर्शन । हृदयस्थ त्या परमेशाचे ॥१९॥ मध्यभागी कपाळी । तीव्र उष्णता जाळी । जणू कवटीस बंदुकीची गोळी । टोचतसे आतुनीया ॥२०॥ देवाचिये द्वारी । उभे रहावे क्षणभरी । दृष्टि नासिकाग्री । भ्रूमध्यातुनी ॥२१॥ मग काय उशीर । मुक्ती साधिण्या चार । जेथे ना चंद्र सूर्य । स्थान ऐसे ॥२२॥ नाही तयांचा अस्त उदय । नाही कशाचा अनुनय । सिद्ध असताही विनय । परमेश्वरचरणी ॥२३॥ होता तीव्र संवेदन । तयावरी जलसिंचन । बाकी उपायांचे प्रयोजन । काही नसे ॥२४॥ संजीवन जी समाधी । त्यासी नसे कालावधी । समाधी संपता पुन्हा उपाधी । सामान्य स्थितीची ॥२५॥ होता गुरुजींशी संपर्क । साधना वाढे आध्यात्मिक । शिष्य मागती

जवळिक । गुरुदेवांची ॥२६॥ होती फक्त प्रसूतिवेदना। प्रसूतीचे लक्षण काही ना । कालापव्ययाने योजना । शस्त्रक्रियेची ॥२७॥ अंतर्यामी कळे मजसी । पावाल पुत्रप्राप्तीसी। न करणे काळजीसी । म्हणती ऐसे वासुदेव ॥२८॥ थांबावे काळ काही । शस्त्रक्रियेचे कारण नाही । न पडावे संदेही । कधीही आता ॥२९॥ घेता आशीर्वचनास । नको कुणाची शिफारस । तळमळ व्हावी स्वतःस । अनुभवाची ॥३०॥ होता कन्येस ज्वर । प्रकृती होई गंभीर । चहा एक कपभर । उतार पाडे वासुदेवांचा ॥३१॥ सूचना अनिष्ट घटनेची । इच्छा असे मार्गदर्शनाची । कृती घडे संकट निवारणाची । वासुदेवाकडुनी ॥३२॥ स्वतःस कैसे समजावून । घ्यावे ऐसा उत्तम प्रश्न । आत्मिक सुख समाधान । गुरूच देई ॥३३॥ हा मूळ प्रश्न एक । उत्तर न देती कोणी उपासक । जरी मुमुक्षु इच्छुक। त्यांस भेटे ॥३४॥ विशिष्ट पद्धतीचे ध्यान । करावयासी मार्गदर्शन । न भेटे गुरू अजून। अवस्था ऐशी ॥३५॥ परी जो गरजवंत । त्याच्या मदतीस भगवंत । सद्‌गुरूच करवी प्राप्त । जाणीव जी स्वतःची ॥३६॥ गाठावया लक्ष्या। गुरुच देई दीक्षा । घेउनिया परीक्षा। अंतरीची ॥३७॥ समोर बसवी शिष्या । टाकी फक्त प्रेमळ कटाक्षा । कसलीही ना अपेक्षा । लौकिकाची ॥३८॥ परी हवे पैसे दोन । करावयासी दक्षिणा दान। गुरु जयाने प्रसन्न । होत असे ॥३९॥ श्रद्धा ठेवून अंतरी । प्रश्न विचारणे परोपरी । ठेवोन तैसी सबूरी । उत्तरासी ॥४०॥ करिताना प्रश्न । नको चिकित्सेचा प्रयत्न । शुद्ध अंतरी

निर्मळ मन । प्रसादासाठी ॥४१॥ छोटा मार्ग सोपी परीक्षा । घालावी गुरुस भिक्षा । श्रद्धा सबूरीचा वसा । हाती घ्यावा ॥४२॥ जणु एक कासवी । पिलांसी अन्न न भरवी । स्वतःच सर्व सेवी । भूकशमन अनुभवी पिल्लांचेही ॥४३॥ करोनिया हस्तपर्श । टाकून नुसता कटाक्ष । करून मंत्रोपदेश । गुरू देई प्रसादा ॥४४॥ गुरू शिष्या आलिंगुन । करी आत्मज्योत प्रदान । जगताचे करावया कल्याण । अधिकार देई ॥४५॥ होता हृदयरोगाने आजारी । गुरुदर्शनाची इच्छा भारी । परी गुरू असता ब्रह्मचारी । दर्शन कैसे घडावे ते ॥४६॥ मी नसे ब्रह्मचारी । मी जगात वावरी । नसे मी अनुदारी । विकारी तैसा ॥४७॥ कैसे टाळू स्त्री दर्शन । करावे सप्तशतीचे अनुष्ठान । स्पर्शाने माझ्या व्याधिनाशन । होईल तुमचे ॥४८॥ पडता व्रत पार । कमलपुष्प उजव्या हातावर । पुन्हा हृदयविकार । न उद्‌भवे कदापि ॥४९॥ करिता गुर्वाज्ञापालन । एकादशी व्रत अनुष्ठान । लख्ख प्रकाशाचे दर्शन । घडतसे स्त्री रुग्णासी ॥५०॥ होता ठिकठिकाणी संचार । जमे शिष्य परिवार । गुरुजींचा अनुग्रह दोषांवर । मात करी ॥५१॥ प्रामाणिक असता शिष्यवर । दीक्षा देण्या उदार । चैतन्ययोगाचा प्रसार । तयामुळे ॥५२॥ होता पत्नीचे निधन । संपे ऐहिक जीवन । द्रुत गतीने पर्यटन । जागोजागी ॥५३॥ द्यावयासी दीक्षा । गुरू भेटे शिष्या । गाठावयासी लक्ष्या । शाश्वत सुखसमाधानाच्या ॥५४॥ अशात येता आणीबाणी । तुरुंगात होई डांबणी । अनुग्रहाची लेणी । शिष्या देती वासुदेव ॥५५॥ असता दुर्ग

जिल्ह्यात । चार दिवस सतत । स्त्री मुद्रा पहात । वासुदेव ॥५६॥ स्त्री काश्मिरी मुसलमान । करी योगमुद्रा आसन । परी सर्व विफल प्रयत्न । अध्यात्मसाधनी ॥५७॥ घेता अनुग्रह वासुदेवांचा । मार्ग दिसे प्रगतीचा । उद्धार होई दांपत्याचा । गुरुकृपे ॥५८॥ अशा किती वर्णायाच्या । गुरुकृपालीला वासुदेवांच्या । शब्द नुरती बंद वाचा । वर्णायासी ॥५९॥

॥ इति वासुदेवार्पणमस्तु ॥

ॐ सहनाववतु । सहनौ भुनक्तु । सहवीर्यं करवावहै । तेजस्विनावधीतमस्तु ।
मा विद्विषावहै । ॐ शांति: शांति: शांति: ॥ ॐ

अर्थ -परमात्मा आम्हा दोघांचे (गुरु आणि शिष्य) रक्षण करो. आम्हा दोघांना एकत्र भोजन देवो. आम्ही एकत्र पराक्रम करावा. आमचे अध्ययन तेजस्वी असावे. आम्ही परस्परांचा द्वेष करू नये. सर्वत्र शांती नांदो.

अध्याय सोळावा

परमोत्कर्ष

वासुदेवांची संजीवन समाधी

श्री गणेशाय नमः ।। श्री वासुदेवाय नमः।। श्री काशिनाथ गुरवे नमः ।।

गुरो व्हावे स्थानापन्न । करितो तुमचे पूजन । करावे आता भोजन । शिष्यांसवे ।।१।। तुमचे पार्थिव शरीर । तयात शक्तिसंचार । मस्तकात होई स्थिर । आनंदसागरी बुडावया।।२।। तुमच्या आसनाभोवती । तेवती अनेक ज्योती । त्यातून एक ज्योती। स्थिर होई ।।३।। पार्थिवाचा होऊन लय । प्रतीत दिव्य ज्योतीचे सौंदर्य । पाहण्या दृष्टी दिव्य । दान तुमचे ।।४।। गूढ आध्यात्मिक अनुभव । संदर्भात नसे काही पार्थिव । नाद-ब्रह्माचा रव । संगीतात ।५।। दैवी शक्ती एकवटून । बिघडवी तन मन संतुलन । नसूनही असून । असणे तुमचे ।।६।। ही नव्हे व्याधी । किंवा काही उपाधी । संजीवन समाधी। वासुदेवी ।।७।। दिव्य प्रकाशाचा झोत । सापडे ज्योतीच्या प्रकाशात । येणे स्वाभाविक स्थितीत । क्वचित होई ।।८।। तुम्ही नाही चमत्कारक । नको काही तुम्हां लौकिक । घडविण्या स्वत:ची ओळख । आशिशदान होई तुमचे ।।९।। नसे साधना आसुरी । नसे तैसी चमत्कारी । फक्त असे साक्षात्कारी । मुमुक्षूंसी ।।१०।। मोहासी फिरवून पाट ।

गाठिता तुमचे ज्ञानपीठ । ईश्वर करे प्रगट । रहस्य त्याचे ॥११॥ नको विशिष्ट विचार। सांप्रदायिक तत्त्वज्ञान प्रसार । सर्व धर्म सांगती ईश्वर । एकच असे ॥१२॥ तुमची ऐसी समाधी । उभ्या भोवती ऋद्धि सिद्धी । परी तयांची उपाधी । तुम्हां नसे ॥१३॥ तुम्ही पाहता ईश्वरी वैभव । जाणिता शाश्वत भव्य दिव्य । लौकिकाचा कैसा प्रभाव । तुमच्यावरी ॥१४॥ तुमची ईश्वरा पारख । करवून देई स्वत:ची ओळख । कोणतेही सुख वा दु:ख । स्पर्शी न तुम्हां ॥५॥ नको ऐहिकासाठी प्रयत्न । नको तैसा पुन्हा जन्म । नको कष्टमय जीवन । अज्ञानाचे ॥१६॥ आता करितो प्रार्थना । घडवावे ऐशा ज्ञाना। चालू रहावी अध्यात्मसाधना । द्यावे आशीर्वचना आम्हांसी ॥१७॥ 'थांब ओळखी स्वत:सी' । बोलावे ऐशा वचनासी । करावे सर्व सहाय्यासी । गुरुदेवा ॥१८॥ भोवती जमती भक्तजन । पाहण्या तुमचे देह विमोजन । भक्ता देऊन प्रसाद भोजन । ब्रह्मलीन झाला तुम्ही ॥१९॥ सद्‌गुरो आम्हांसाठी । संतत रहावे आमुच्या पाठी । अक्षय आनंद गाठी । लावावया ॥२०॥ करितो तुमचा अनुनय । करावे आम्हा निर्भय । आनंद शाश्वत सुख संचय । करण्यासाठी ॥२१॥ वासुदेव योगाश्रम । हे तुमचे धाम । जे परमं मम । श्रीकृष्ण म्हणे अर्जुनासी ॥२२॥

॥ इति वासुदेवार्पणमस्तु ॥

अध्याय सतरावा

वासुदेव दर्शन व बोध

श्री गणेशाय नमः ।। श्री वासुदेवाय नमः।। श्री काशिनाथ गुरवे नमः ।।

मी आहे सनातन । मी 'स्व'तंत्र निरंजन । मी प्राचीन सदैव नूतन । बहुरूपी ।।१।। जेव्हा ज्ञानमर्यादा संपत । तेथेच घडे वेदांत । काही नाही उरत । शिल्लक ऐसे ।।२।। तयाविषयी भिन्न मत । तैसे विविध सिद्धांत । परी अनुभव आधार होत । शोध प्रवासी ।।३।। ब्रह्म प्रतिपाद्य विषय । ते सर्वांचे स्थान गंतव्य । उगम आणि लय । तयामध्ये सृष्टीचा ।।४।। ऐसी ही जगरहाटी । काही नसे स्वतःसाठी । जी कृती दुसऱ्यासाठी । माझ्यासाठी तीच ती ।।५।। ब्रह्म असे एकल । मन असे चंचल । बुद्धिगम्य तर्क शब्दच्छल । निरर्थक असे अनुभविण्या ।।६।। मी आणि माझे । घेता ऐसे द्वैताचे ओझे । दुःखच शेवटी उपजे । तयातुनी ।।७।। घटना न घडविणे । किंवा कालचक्रा थांबविणे । नसते ऐसे होणे नसणे । जीवनयत्ने ।।८।। केंद्र (रडार) जे करी ग्रहण । तया नाव अंतःकरण । मन बुद्धि चित्त अहंपण । साधणे संतुलन योगाभ्यासे ।।९।। मायेचे निरनिराळे प्रयत्न । सोडावयासी अनुसंधान । परी शुद्ध चित्ती निर्मळ मन । एकलक्षी ।।१०।। योग म्हणजे मीलन । अतींद्रीय शक्तीचे अनुभवन । परंतु साध्य आणि साधन । निराळे वाटे ।।११।। षड्रिपु

होता अंकित तृप्त । ते सुख ऐशी समजूत । दुःख उपजे अतृप्तीत । षड्रिपूंच्या ॥१२॥ प्रिय अप्रिय घटना । ईश्वर घडवी तयांना । करणे शून्यवत मना । स्वीकाराया ॥१३॥ मिळविण्या मुक्ती खरी । राहूनिया संसारी । जीव असे देहधारी । प्रयोगशालेत योगाच्या ॥१४॥ धरोनी निष्ठा ध्यास । पत्करोनी गृहस्थाश्रमास । करणे सर्व प्रवास । आत्मोन्नतीचा ॥१५॥ जे मिळे जीवन व्यवहारात । ते जाणे टाकीत टाकीत । व्हावे आपण निमित्त । जे जे होई तयासाठी ॥१६॥ काय करावे सांगे संसार स्वार्थ । काय न करावे सांगे परमार्थ । परी दोघांनाही अर्थ । एकमेकामुळे ॥१७॥ बदलोनी बाह्यवेष । करोनिया अभिनिवेष । न द्यावे कधी क्लेष । देहासी आणि आत्म्यासी ॥१८॥ न करणे व्रतवैकल्यास । कर्मकांड उपचारास । किंवा उपासतापास । साधनेत आत्मोन्नतीच्या ॥१९॥ सर्व काही तो बघत । काही नाही आपुल्या हातात । संकल्प सिद्धीचा संकेत । ईश्वराचा ॥२०॥ संकल्प विकल्पाचा खेळ । सर्व दुःखाचे असे मूळ । अडकविण्या मायाजाळ । टाकलेले ॥२१॥ जनन आणि मरण । ऐसे जीवाचे भ्रमण । फक्त ईश्वराचे स्मरण । सुखदायी ॥२२॥ करावी खरी भक्ती । जी घडवे संसार विभक्ती । भोळ्या भावे बिनशर्त प्रीती । ईश्वराविषयी ॥२३॥ हाच विश्वात्मक देव । चराचरी पाहती ज्ञानदेव । प्रसाद द्यावया तयाचे आर्जव । करिताती सर्वांसाठी ॥२४॥ स्वतःच सोडी स्वतःस । होउनी विश्वाचा दास । चैतन्ययोगाचा ध्यास । भावभक्ती ॥२५॥ पाहताना विश्व सर्व । दिसे

त्यात फक्त देव । तोच सर्वोच्च अनुभव । अध्यात्माचा ॥२६॥ स्वस्वरूपानु संधान । भोळी भक्ती चिंतन । तसे ध्यान एकवटून । परमेशाचे ॥२७॥ वासनांचे मृगजळ । करवी सर्व धावपळ । भ्रमात पळता जळ । कैसे मिळे तहानेसी ॥२८॥ शब्दविचारे होई 'भ्रम'। सद्‌गुरुसंगती भेटे 'ब्रह्म' । संपवी 'मी' आणि 'मम'। उद्धारास्तव ॥२९॥ अध्यात्ममार्ग मुकुटमणी । चाले मानव ज्याक्षणी । त्यास असे आनंद पर्वणी । शाश्वत भव्य-दिव्याची ॥३०॥

॥ इति वासुदेवार्पणमस्तु ॥

ॐ असतो मा सद्‌गमय । तमसो मा ज्योतिर्गमय । मृत्योर्मा अमृतं गमय ॥ ॐ

अर्थ - वाईट वृत्तीकडून मला चांगल्या वृत्तीकडे ने. (अज्ञानरूपी) अंधकाराकडून मला (ज्ञानरूपी) प्रकाशाकडे ने. मृत्यूकडून मला अमरत्वाकडे (नश्वराकडून शाश्वताकडे) ने.

अध्याय अठरावा

ज्ञानसंवाद - गुरुबोध

श्री गणेशाय नमः ।। श्री वासुदेवाय नमः।। श्री काशिनाथ गुरवे नमः ।।

आत्मज्ञानासाठी ईश्वर । साधन देई मानवीशरीर । विवेकाने करिता वापर । ईश्वर-प्राप्ती ।।१।। चित्त आणि मस्तक । दोन्ही व्हावे एक । संवेदना दैहिक । निर्माण व्हावया ।।२।। शुद्ध चित्त निर्मळ मन । तयाने करिता साधन । ऐहिक लाभ मान सन्मान । ईश्वर दर्शन अंतिम ।।३।। जी बुद्धी अंती । तया तैसी गती । परमात्म्याची प्राप्ती । योगसिद्धी ।।४।। देही सात योगचक्रे । स्वतंत्रपणे करिती कार्ये । आकाशतत्वी स्थिर करे । मौन परमशांतीसी ।।५।। योगसाधनी प्रगति । होता कुंडलिनिची जागृती । गूढ ईश्वरी रहस्याची संगती । लागतसे विसंगतीतुनी ।।६।। जरी ईश्वरा म्हणती देव । देवदेवांचा गुरुदेव । गुरु करी वासुदेव । सांदीपनी ।।७।। करिता योगसाधन । समोर असावे गुरुंचे ध्यान । करावे तया प्रसन्न । निष्ठापूर्वक सेवेने ।।८।। मिळविण्या ज्ञान । उत्तरासाठी करावे प्रश्न । बळ निश्चयाचे घेऊन । फळ मिळाया ।।९।। घ्यावा अंतिम सत्याचा वसा । गुरुवर ठेवा भरंवसा । नको आत्मवंचना नको चिकित्सा । गुरुपाशी ।।१०।। मग सर्वच अधिक काय उणे । भव्य-दिव्याचे मिळे लेणे । गुरु दाता देई देणे । गुरुकृपेचे अंजन ।।११।। ध्यान होता प्रगत ।

साधक अंतर्मुख होत । षड्रिपु सारे वशात । राहती त्याच्या ॥१२॥ चेतन प्रतिबिंबित प्रकृतीत । जी मूळ हिरण्यगर्भात । हालचाल घडून तिच्यात । विकास होई ॥१३॥ जी सूक्ष्म बीजात । तीच विश्वी संचारत । येई प्रचंड आविष्कारात । सूक्ष्मातूनी ॥१४॥ जे जे ब्रह्मांड प्रचंड । साठवाया सूक्ष्म बीजांड । जणु राईत वड । वृक्ष फांद्यांचा संसारी ॥१५॥ स्थूल देह होई मुक्त । अंतर्बाह्य रूपांतरात । स्थूलाकडुनी सूक्ष्मात । स्थलांतर ॥१६॥ मी तर नित्य शुद्ध । चैतन्यरूप बोध । क्रियायोगी सिद्ध। महापुरुष महाशून्य ॥१७॥ सत् आधाराचा अनुभव प्रकट । करणे ध्यानाचे परम उद्दिष्ट। सच्चिदानंदी तृप्त संतुष्ट । योगी परमहंस ॥१८॥ अतींद्रिय पदार्थांचा ज्ञानी । भूत भविष्य वर्तमानी । अध्यात्मी सम्यक् दर्शनी । योगी पुरुष ॥१९॥ आत्मा रडे मोहावस्थेत । दुःखातून कर्मभोग भोगत । परंतु आत्मा ज्ञानावस्थेत । हसत भोगे अर्जित कर्म ॥२०॥ अशी अवस्था अरिहंत । ज्ञानदर्शन सुख अनंत । आत्मशक्ती धारण करीत । अनंत जी ॥२१॥ ज्यात विराम पावे बुद्धी । सम्यक होऊन निजबोधी । ती अवस्था समाधी। संजीवनी ॥२२॥ ज्याने केले जितेंद्रिया । उपवास करी आठवाया । शांती क्षमा आणि दया । स्वरूप फकीर साँईतो ॥२३॥ आत्ममग्न व्हावया । न लागे स्वधर्म बदलावया । तैशी संसारकार्ये सोडाया । साधकासी ॥२४॥ अयोग्य गुरू म्हणवून घेणे । तैसे शिष्य बनविणे । परमार्थ मार्ग प्रशस्त करणे । गुरुकार्य ॥२५॥ मृत्युकेंद्रावरील विजय । करितो

सर्वथा निर्भय । मौनाचा आश्रय । पूर्ण सहायक साधकास ॥२६॥ देता दान भाव सात्त्विक । नित्यानित्याचा करुनी विवेक । पश्चात्तापाचा उद्रेक । कधी न होई ॥२७॥ अभद्रकारी अशुभ वृत्ती । साधनाने त्यावर विजयप्राप्ती । मग कसले भय कसली भ्रांती । अशाश्वताची ॥२८॥ सद्गुरु उपदेश अक्षर । तयाचा आदेश आणि वर । अनुसंधान अनुसर । साक्षात्कार घडवीतसे ॥२९॥ ब्रह्म अति महान । सूक्ष्म ते परमाणुहून । तयाचे अनुभवी दर्शन । पार्थिवात अशक्य ते ॥३०॥ जैसा असे विचार । तैसा योनीत संचार । म्हणून विचाराच्या पार । निर्विचारे ॥३१॥ सिद्धी मूलतः किंवा अर्जित । करवी कर्म वाढवावया संचित । तया योगे जन्म-मृत्यू चक्रात । सापडे जीव ॥३२॥ म्हणोनी करावी आरती । जी समर्पणाची कृती । विलीन व्हावया आत्मज्योती । तबकात ॥३३॥ आत्मा सर्वज्ञ अरिहंत । स्वतः नच काही करीत । समर्पण भावी भक्त । प्राप्त करीत शाश्वत शुभ ॥३४॥ परमात्म्याची करिता स्तुती । तशी तयावर करिता प्रीती । साधकास प्राप्त मुक्ती । याचि देही याची डोळा ॥३३॥

॥ इति वासुदेवार्पणमस्तु ॥